

Problematika týraných dětí jako problém současné společnosti

Bc. Filip Fišer

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Filip FIŠER**
Osobní číslo: **H118415**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Problematika týraných dětí jako problém současné společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách"(IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- obecné shrnutí o syndromech CAN a CSA
- příčiny vzniku a nárůstu trestné činnosti páchané na dětech a mládeži
- typologii pachatelů trestné činnosti páchané na dětech a mládeži
- analýza kazuistik

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 315/2004 Sb. – o rodině

Zákon č. 359/1999 Sb. – o sociálně-právní ochraně dětí

Sdělení č. 104/1991 Sb. – úmluva o právech dítěte

Dunovský, J. a kol., Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada Publishing 1995

Elliottová, M., Jak ochránit své dítě. Přel. Bumbálek, J., Praha: Portál, 2000

Hague, G., Malos, E., Domestic Violence. New Clarion Press, 2005 (UK)

Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J., Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000

Matějček, Z., Nevlastní rodiče a nevlastní děti. Praha: Grada Publishing, 1999

Mühlpachr, P., Kapitoly ze sociální patologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2003

Novák, T., Vztah otce a dcery. Praha: Grada Publishing, 2009

Peterson, L.W., Hardin, M.E. Děti v tísní. Přel. E. Klimentová, Praha: Triton, 2002

Říčan, P., Krejčířová, D. a kol., Dětská klinická psychologie. Praha: Grada Publishing, 1997

Täubner, V., Nejstřeženější tajemství – sexuální zneužívání dětí. Praha: Trizonia, 1996

Vágnerová, M., Psychopatologie pro pomáhající profese. Portál, 2008

Další literatura bude obsažena v projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Alena Plšková

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miroslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Be. Filip Fišer

Jméno, příjmení studenta

V Brně 4.2.2012

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odprá-li autor takového díla udělit svolení bez věcného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Problematika týraných dětí jako problém současné společnosti – diplomová práce. Exkurz do domácího násilí páchaného na dětech, syndromu týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte a syndromu sexuálně zneužívaného dítěte. Instituce zabývající se ochranou dětí a právní normy chránící děti. Vymezení příčin vzniku a nárůstu trestné činnosti páchané na dětech. Typologie pachatelů trestné činnosti páchané na dětech. Výzkumné hypotézy ověřované pomocí vybraných kasuistik. Hypotézy jsou zaměřeny na pachatele týrání.

Klíčová slova: domácí násilí, CAN, CSA, týrání, zanedbávání, zneužívání, sexuální zneužívání, děti, instituce, intervence, právní normy, transgenerační přenos chování, typologie pachatelů.

ABSTRACT

Problems battered children as problem of contemporary society - diploma thesis. Excursion into domestic violence against children, the syndrome of the tortured, abused child, and neglect, and of sexually abused child. Institutions dealing with the protection of children and the legal standards protecting children. The definition of the causes of the emergence and growth of crime against children. Typology of perpetrators of crimes committed against children. Research hypotheses that are authenticated with selected case history. Hypotheses are aimed at perpetrators of abuse.

Keywords: domestic violence, CAN, CSA, maltreatment, neglect, abuse, sexual abuse, children, institutions, intervention, right standards, transgeneration transfer behaviour, typology of offenders.

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce, a které si vážím.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 SYNDROM TÝRANÝCH DĚTÍ	11
1.1 DOMÁCÍ NÁSILÍ PÁCHANÉ NA DĚTECH.....	11
1.2 SYNDROM CAN	14
1.3 SYNDROM CSA	16
2 PSOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ	19
2.1 INSTITUCE ZABÝVAJÍCÍ SE OCHRANOU DĚTÍ.....	19
2.2 PRÁVNÍ NORMY CHRÁNÍCÍ DĚTI.....	22
3 PŘÍČINY VZNIKU A NÁRŮSTU TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH.....	25
3.1 PŘÍČINY VZNIKU TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH	25
3.2 PŘÍČINY NÁRŮSTU TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH	28
4 TYPOLOGIE PACHATELŮ TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH	31
4.1 PACHATELÉ CAN.....	31
4.2 PACHATELÉ CSA	34
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	37
5 VÝZKUM.....	38
5.1 METODY VÝZKUMU.....	38
5.2 VÝCHOZÍ KASUISTIKY	39
5.3 ANALÝZA KASUISTIK A NÁVRH NA ŘEŠENÍ	55
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Děti jsou tím nejcennějším pro budoucnost naší planety, proto musí být chráněny od společensky škodlivých vlivů a událostí. Jejich zdravotní, duševní a společenský vývoj by měl být v souladu s nejpříznivějšími podmínkami pro vývoj celé společnosti. Řada dětí však čelí nástrahám často ukrytým v primární sociální skupině, kterou je pro ně rodina nebo zařízení odpovědné za jejich výchovu.

Téma „Problematika týraných dětí jako problém současné společnosti“ jsem si vybral proto, že se jedná právě o jeden z nejzávažnějších problémů společnosti.

V dnešní technicky vyspělé a relativně uvědomělé době se stále často setkáváme s případy, ve kterých dochází k týrání dítěte. Informace se k nám dostávají zejména přes média, ale často k týrání dětí dochází i v naší blízkosti, aniž bychom si toho všimli nebo si to uvědomili. Tento problém zůstává často za zavřenými dveřmi domácnosti a jediný, kdo bezbrannému dítěti může pomoci, je pak všímavý soused, pedagog ve školce či škole, popř. praktický lékař.

Touto problematikou se zabývala již řada specializovaných pedagogů ve svých bibliografických dílech, psychologických pracovníků v odborných literaturách a jiných odborníků z vědeckých disciplín zabývajících se dítětem. Doposavad se jedná o nekonečné zápolení s pohnutkami pachatelů, které jsou v dnešní době již vědecky pochopitelné, ale zdravý rozum jim chápání nepřikládá.

Ačkoliv jako policista s obdobnou kriminalitou zkušenosti mám, tuto práci jsem zpracoval jako uvědomělý občan, kterému toto téma není lhostejné.

Cílem této diplomové práce je poskytnutí exkurzu o domácím násilí páchaném na dětech, o syndromu týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte, známého pod zkratkou CAN, a syndromu sexuálně zneužívaného dítěte, známého pod zkratkou CSA. Dílčím cílem je shrnutí právních norem zajišťujících ochranu týraných dětí ve spojení s institucemi provádějícími sociálně-právní ochranu. Dalšími předpoklady této práce jsou vymezení příčin vzniku a nárůstu trestné činnosti páchané na dětech a typologie pachatelů trestné činnosti páchané na dětech.

Praktická část se zabývá výzkumem zaměřeným na vybrané kasuistiky. Kasuistiky popisují vybrané případy dětí, které byly v minulosti týrány, zanedbávány nebo sexuálně zneužívány a jejichž týrání vyšlo najevo. V kasuistikách jsou informace i o pachatelích,

kteří jsou konkrétně zodpovědní za tyto případy. Veškeré informace jsou zpracovány s ohledem na ochranu osobních údajů. Informace byly čerpány z policejních spisů, které obsahují lékařské zprávy i psychologické posudky, včetně výpovědi poškozených i pachatelů. Kasuistiky jsou dále porovnávány a analyzovány. Výstupem praktické části je návrh na řešení problému. Informace v kasuistikách jsou uváděny s ohledem na ochranu osobních údajů.

V diplomové práci jsou využity veškeré dostupné metody potřebné ke kvalitnímu zpracování daného tématu. Využita je zejména dostupná literatura a jiné písemné prameny. Dále poznatky, názory a zkušenosti policistů, psychologických a pedagogických pracovníků, kteří mají s daným tématem bohaté zkušenosti.

Diplomová práce by mohla být využita pro pracovníky pomáhajících profesí zabývajících se touto činností, nastupující policisty i širokou veřejnost, která se o uvedené téma zajímá. Její využitelnost je v oblasti otázek, proč neustále přetrvávají násilnosti na dětech a co je jejich příčinou a dále pak, jak lze tomuto patologickému jevu bránit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SYNDROM TÝRANÝCH DĚTÍ

V první kapitole bych rád provedl exkurz do oblasti týraných dětí. Zařadil bych zde domácí násilí páchané na dětech, syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte (syndrom CAN) a syndrom sexuálně zneužívaného dítěte (syndrom CSA). O terminologiích a odborných výrazech tohoto druhu tématu existuje již nesčetná řada zdrojů. Pouze bych rád připomenul, čeho se toto násilí na dětech týká a přiblížil tak závažnost daného tématu.

Některé zdroje spojují domácí násilí a syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte dohromady. Zvláštní formou pak zůstává syndrom sexuálně zneužívaného dítěte. V jiných zdrojích jsou zase pospolitosti těchto tří souborů uvedené v jeden. Rozhodl jsem se každou z nich rozepsat do jednotlivé podkapitoly, neboť si myslím, že každá z těchto součástí si zaslouží svou pozornost, že všechny tři kapitoly jsou naprosto vážné a je třeba o nich hovořit.

1.1 Domácí násilí páchané na dětech

Už dle názvu této podkapitoly se jedná o násilí, které probíhá v primární skupině, kterou je pro každého z nás rodina. Tedy v místě našeho domova, kde bychom měli mít naopak pocit bezpečí a klidu mezi svými příbuznými a blízkými. To je právě důvod, proč jsem se rozhodl jednoznačně nespojovat domácí násilí se syndromem týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte (kapitola 1.2 syndrom CAN).

Též se můžeme setkat s termínem násilí v rodině, který by mohl rozlišit násilí mezi manžely či partnery a násilí mezi zbývajícími členy rodiny.¹

„Domácí násilí patřilo po dlouhá léta mezi tabu. Tento společenský problém byl až do 70. let minulého století považován výhradně za privátní záležitost, která probíhá v rodinách za zavřenými dveřmi, a tudíž do ní nemá nikdo co mluvit.“²

¹ BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha/Kroměříž: Triton, 2006, s. 12 - 15.

² *Bulletin Sdružení linka bezpečí*. Praha: Sdružení linka bezpečí, prosinec 2007, s. 1.

Často se o tomto problému ani neví, protože oběť se pod nátlakem agresora bojí s kýmkoliv promluvit s vědomím, že by se věc stala veřejnou a z obav o vlastní bezpečí před agresorem. Proto ani příbuzní, známí či přátelé nemají o podobném jednání v dané rodině nejmenší tušení.

Obětí domácího násilí není pouze žena, ale i staří rodiče, partner stejného pohlaví a v neposlední řadě, a pro tuto práci především, dítě. Děti společně se starými lidmi patří mezi nejohroženější skupinu v kontextu domácího násilí.

„Ačkoli si to dospělí často nechtějí připustit, děti násilí v rodině vnímají. Násilí nás ovlivňuje, ať je nám dvacet, třicet, padesát anebo pět let či dva roky. Malé děti mohou mít zkušenost s násilím velmi brzy, někdy ještě před tím, než se narodí: pokud je matka v těhotenství fyzicky napadána partnerem. Malé děti všech věkových kategorií mohou být vystaveny traumatickým událostem jako oběti i jako svědci – jsou si vědomy násilí, které se odehrává okolo nich. Ty nejmenší děti jen nejsou schopni o násilí mluvit ... V těhotenství je fyzicky napadáno partnerem až 15% žen, obětí domácího násilí. Většina útoků se přitom odehrává v posledních třech měsících těhotenství.“³

Dítě jako oběť domácího násilí

Jedná se o záležitost „... vysoce latentní, má rysy vnitrorodinných konfliktů projevujících se agresivitou.“⁴ Způsob poškozování oběti je v podstatě totožný jako v případě syndromů CAN a CAS, kapitoly 1.2 a 1.3, s rozdílností již výše zmíněného prostředí. Jde o „*násilné chování v rodině, které zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.*“⁵

Zažít domácí násilí je extrémně traumatizující zkušenost, jejíž následky, a to jak psychické tak i fyzické, si dotknutá osoba mnohdy nese celý život s sebou. Pokud se obětí stane dítě, je situace ještě obtížnější. Tato skutečnost vyplývá nejen z jeho přirozeně závislého vztahu k rodičům, ale i z jeho lehčí zranitelnosti a omezených prostředků situaci efektivně řešit.

³ *Tátové a mámy, chraňte své děti před násilím.* Praha: Rosa, 2007, s. 7.

⁴ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti.* Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2002, s. 34.

⁵ VOŇKOVÁ, J., MACHÁČKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – právní minimum pro lékaře.* Praha: proFem, 2004, s. 7.

Dítě jako svědek domácího násilí

„... důsledky domácího násilí postihují nejen dospělé, ale dopadají také na děti, které jsou často jeho svědky... nemluvě o tom, že existuje přímá spojitost mezi domácím násilím a šikanou na školách, neboť děti přítomné domácímu násilí si osvojují roli oběti anebo agresora.“⁶

Spor mezi rodiči, ať už se jedná o oboustranné hádky, či přímo o situace mající znaky domácího násilí, má vliv na psychiku dítěte. Nejedná se jen o případy, kdy rodiče neřeší, zda je dítě hádce či domácímu násilí přímo přítomno. Mnohdy se rodiče snaží své rozpory před dětmi utajit, ovšem starší děti pochopitelně vycítí, že mezi rodiči není vše v pořádku. Vztahy v rodině se touto situací fakticky mění, protože každá facka či hrubá nadávka, zanechá zcela jistě na oběti špatný obraz a i agresora posune dále od dobrého vztahu rodiny. V těch nejhorších případech, kdy hovoříme o pokusu vraždy či o vraždě, čelí dítě traumatu, s kterým se vyrovnává celý život. Dítě mající vzor v jednom z rodičů se pak stává, přijímajíc svou novou roli, agresorem vůči ostatním dětem ve škole, či introvertním otloukánekem pro ostatní děti.

„V převážné většině případů jsou děti svědky násilí proti své matce, což přináší do jejich života jistou zkušenost, kterou mohou později aplikovat ve své vlastní rodině. V těchto případech hovoříme o tzv. transgeneračním přenosu.“⁷ „Stará zkušenost říká, že násilí plodí násilí.“⁸ Zde je důležitá intenzita a délka týrání a zneužívání. Tento přenos chování, nazývaný též mezigenerační, se týká nejen svědků, ale i obětí týrání. Výraz „transgenerační přenos chování“ bych rád používal dále v diplomové práci pro tuto příčinu.

„Odpovědnost za řešení domácího násilí nese dospělý. Není v silách dítěte, aby vyřešilo problém za dospělého. Může ho však podpořit, domluvit si bezpečnostní plán – co dělat v případě opakování domácího násilí. Může upozornit na existující možnosti. Rozhodnutí je

⁶ Bulletin Sdružení linka bezpečí. Praha: Sdružení linka bezpečí, prosinec 2007, s. 1.

⁷ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2002, s. 34.

⁸ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 51.

*na dospělé ohrožené osobě. Ani oběť, ani svědci domácího násilí nejsou vinni. Na vině je vždy ten, kdo se domácího násilí dopouští.*⁹

1.2 Syndrom CAN

Z anglického Child Abuse and Neglect (CAN). Tento syndrom uvádí veškeré formy násilí, agrese či nedostatečné aktivní péče vůči dítěti. V anglické terminologii jsou tyto formy shrnuty do pojmu „zneužívání“. V české terminologii jsou používána tři základní označení. Syndrom CAN lze tedy rozdělit na týrání, zanedbávání a zneužívání. Jednotlivé pojmy se liší druhem narušení osobní sféry dítěte.

Oproti domácímu násilí se tyto formy mohou objevovat i ve školách či školkách mezi žákem a pedagogem, v ústavech mezi dítětem a vychovatelem apod.

*Jedná se o „jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozujee tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt.“*¹⁰

Syndrom CAN lze také definovat jako „soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu, vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, v rodině především. Je výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Jejich nejvyhraněnější podobou je úplné zahubení dítěte. Současně však zdaleka nejde jenom o jednostranný akt ze strany jejich původce či pachatele, ale o zvláštní interakci všech zúčastněných osob.“¹¹

Za týrání se považuje i pohlavní zneužívání dítěte (kapitola 1.3 Syndrom CSA).

Týrání

Za týrání lze obecně považovat nejen fyzické, ale i psychické jednání s dítětem nebo svěřenou osobou, které je do určité míry bezcitné a hrubé, trvá po určitou dobu v závislosti

⁹ www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/deti/

¹⁰ DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané a zneužívané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 24.

¹¹ HANUŠOVÁ, J. *Násilí na dětech - syndrom CAN*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, s. 6.

na intenzitě krutého, bezohledného nebo bolestivého zacházení. Není však nutné, aby vznikla újma na zdraví.

Za týrání se tedy považuje úmyslné způsobení tržných a zhmožděných ran, poranění, bití, způsobení zlomenin a krvácení, otrávení, dušení či smrt. Další formou týrání jsou pak nadávky, ponižování, způsobování stresu, šikana a zastrahování, a v neposlední řadě agrese vůči dítěti.¹²

Zanedbávání

Vyznačuje se formou „nepěče“ o dítě či svěřenou osobu, která má negativní vliv pro fyzický, psychický, sociální nebo emocionální vývoj.

Za zanedbávání se považují nedostatky v bydlení a ošacení, neprospívání, vyhladovění, zanedbání ve zdravotní a výchovné péči, nedostatek podnětů, zanedbanost duševní i citová.¹³ Následkem pak mohou být u dítěte jeho deprivace, neorganické poruchy, toxikománie až k situacím, kdy dítě končí na ulici.

Zneužívání

Nedostatečná péče, agrese vůči dítěti či svěřené osobě, veškeré formy násilí. Příkladem může být izolace dítěte ve tmě či nucení dítěte zvyknout si na nové prostředí.

Většinou jsou všechny tyto formy spojeny nebo jedna vyvolá druhou. Pokaždé se jedná o poškozování či poškození osobnosti dítěte. V nejzávažnějších případech dochází až ke smrti jedince.

Nelze opomenout zvláštní formy syndromu CAN. Specifickým druhem násilí, páchaném na dětech, je tzv. Münchansenův syndrom. Tento syndrom označuje představy rodičů, kteří si myslí, že jejich dítě je nemocné a oni se jej snaží vystavovat lékařským vyšetřením, spojeným s hospitalizací, bolestmi a stresem dítěte. Tyto nevhodné lékařské zásahy mohou dítě ohrozit a poškodit jeho zdraví.¹⁴

¹² DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané a zneužívané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 19.

¹³ DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané a zneužívané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 19.

¹⁴ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2002, s. 38.

Další formou je organizované týrání, kdy mnohdy až na celosvětové úrovni slouží děti jako zboží pro pornografii, prostituci či práci.

Systemové týrání, jakožto další zvláštní forma, je příhodně přiřazeno až v kapitole 1.3.

1.3 Syndrom CSA

Tato problematika zůstává pro většinu společnosti jakýmsi tabu a s dětmi se příliš často neprobírá. V případě, že k sexuálnímu zneužití dítěte dojde, rodina se snaží o této situaci příliš nehovořit a snaží se na celou věc zapomenout. V poslední době existuje tendence o těchto problémech více hovořit. Rozhodně tématu přispívá medializace konkrétních případů.

Child sexual abuse (CSA). Syndrom sexuálního zneužívání dítěte lze definovat jako *„nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, nebo kýmkoliv kdo dítě zneužívá. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba.“*¹⁵ Tento postoj se shoduje s definicí Rady Evropy z června 1992.

*„V posledních letech se problémy sexuálního zneužívání dětí staly věcí odborného i veřejného zájmu, stejně jako problémy dětí týraných, zanedbávaných či jinak využívaných pro potřeby dospělých, a to pro potřeby často patologické.“*¹⁶

Aby chování mohlo být označeno za sexuální zneužívání, měl by jeho pachatel být mnohem zralejší a starší než dítě. Dítě by v pachateli mělo shledávat autoritu a zároveň by mělo být v pachatelově péči. Pachatel se aktu na dítěti dožaduje silou nebo lstí.

Tento druh násilí můžeme dále rozdělit na prostředí, ve kterém probíhá. V rodině a mimo rodinu.

Do sexuálního zneužívání tedy patří jakékoliv sexuální hry, manipulace v oblasti erotogenních zón, ohmatávání, pohlavní zneužití, znásilnění, incest. Dále v pasivních

¹⁵ ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. a kol. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1997, s. 199.

¹⁶ ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. a kol. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1997, s. 198.

formách exhibice, zahrnutí dětí do sexuálních aktivit dospělých, video, foto a audio pornografie.¹⁷ Dalším rozdělením je zneužívání kontaktní a bezkontaktní.

V průběhu i po sexuálním zneužívání se oběť snaží s touto skutečností psychicky vyrovnat, což se skládá z několika postupných kroků, které zároveň naznačují obsah chování a prožívání oběti. Utajování, bezmocnost, přizpůsobení se, opožděné a konfliktní odhalení, odvolání tvrzení. Z počátku je dítě zneužíváním šokováno, kdy se snaží o vytěsnění těchto zážitků. Může být emočně otupělé, necitlivé, neustále podrážděné, špatně se koncentruje a může ztratit zájem o sebe i okolí. Později dochází k přivlastnění si obranných mechanismů, které se mohou projevovat ve formě alkoholismu, drog, zvýšené agrese či pokusů o sebevraždu.¹⁸

Pachatelovo sexuálním objektem není ale pouze dívka, jak by se mohlo na první pohled zdát. Různé literatury hovoří, že každá třetí dívka a každý čtvrtý až pátý chlapec jsou jakkoli zneužity. Tento fakt poukazuje na ještě větší rozpolcenost pachatelů, než by se z logické úvahy mohlo jevit.

„Zneužívání dětskou obětí silně poškozuje po psychické stránce, u většiny zneužívaných dětí přetrvávají dlouhodobé nepříznivé následky, v dětství zneužívaní chlapci se v dospělosti nápadně často sami stávají kriminálními, vhodná péče o oběť je proto nezbytná. Pravděpodobnost recidivy je u pachatelů obecně vysoká, jejich náprava je obtížná, terapie zatím nepřináší spolehlivé odstranění sexuálního zájmu o děti.“¹⁹

Další zvláštní formou týrání je systémové týrání, tzv. sekundární viktimizace. Po prvním traumatu následuje další týrání a to odborníkem, kterému se dítě svěřilo se svým problémem. Výpověď je ovšem zpochybněna a oběť je podružena opakujícím se výslechům, kdy si neustále znovu vybavuje traumatickou událost.²⁰

„Je třeba mít stále na zřeteli, že pohlavně zneužívané nebo týrané dítě je touto trestnou činností silně traumatizováno. Jednání pachatele dlouhodobě zanechává na psychice dítěte škodlivé následky. Musí být proto snahou všech, nejen orgánů činných v trestním řízení,

¹⁷ DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané a zneužívané dítě*, Praha: Grada Publishing, 1995, s. 19.

¹⁸ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*, Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2002, s. 40 – 42.

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 181.

²⁰ ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*, Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2003, s. 156.

aby dítě na tyto zážitky co nejdříve zapomnělo. Neměl by přetrvávat stav, kdy nepříjemné zážitky jsou opakovaně v paměti dítěte obnovovány. V zásadě by měl být proveden jeden výslech co do obsahu vyčerpávající, aby nemusel být opakován. Policejní projekt, kterým se uvádí do výslechové praxe demonstrační pomůcka (dvojice loutek „Jája a Pája“) pro objasňování mravnostní trestné činnosti spáchané na dětech, mentálně postižených osobách a jiných osobách majících ztíženou nebo znemožněnou verbální komunikaci, odstartoval novou etapu odborné činnosti specialistů služby kriminální policie a vyšetřování.“²¹

Výše popsaná metoda výslechu dětí je účinná i při vyšetřování tzv. systémového týrání.

Ačkoliv se všeobecně hovoří o týrání, zneužívání, zanedbávání a sexuálním zneužívání, rád bych dále v diplomové práci používal jednotný termín pro všechny formy, a sice „týrání“, vyjímaje případů, kdy je zapotřebí jednotlivé formy zcela rozlišit. Termín týrání jednak koresponduje s názvem diplomové práce a slovo týrání je, dle mého názoru, nejčastěji používané jak v médiích, tak i mezi laiky.

²¹ www.planovanirodiny.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocianku=2006010913

2 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

Děti musí být chráněny od společensky škodlivých vlivů a událostí. Jako druh ochrany nestačí pouze veřejné mínění či morální vědomí, neboť tyto soubory norem nejsou v dnešním mnohdy anonymním světě nikterak závazné. Jedinou účinnou ochranou je proto sociálně-právní ochrana dětí ve spojení s institucemi, které tuto činnost zabezpečují.

Co se rozumí pod pojmem sociálně-právní ochrana dětí.

V širším slova smyslu se jedná zejména o ochranu základních lidských práv, tj. ochrana života a zdraví, svoboda myšlení, právo na rodičovskou péči a na vzdělání apod. Prvotně je rovněž chráněno blaho dítěte.

V užším slova smyslu jde pak zejména o „... ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, jakož i působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Její neoddelitelnou součástí je ochrana dítěte před takovým působením, které se může negativně dotknout jeho zájmů, trvá-li po takovou dobu nebo je-li takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje řádnou výchovu dítěte, příp. by mohlo být příčinou jeho nepříznivého vývoje.“²²

2.1 Instituce zabývající se ochranou dětí

Už od samotného podezření, že je dítě nějakým způsobem týráno, by měla fungovat určitá hierarchie spolupráce různých institucí až do vyřešení celé situace, včetně zjištění a potrestání pachatele a pomoci oběti.

Školské a lékařské instituce

Pokud dítě požádá o pomoc, protože je týráno, jsou orgány a zařízení sociálně-právní ochrany, státní orgány, pověřené osoby, školy a školská a zdravotnická zařízení povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc.²³ Když dítě mlčí a bojí se o svém problému promluvit, na prvním místě pak stojí pedagog ve škole či praktický lékař, který by měl být

²² MOTEJL, O. a kol. *Rodina a dítě*. Praha: Aspi, 1997, s. 14.

²³ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 8 - ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

už jen z preventivního důvodu v tomto ohledu důsledný a jakékoliv podezření z týrání ohlásit. Pro tyto případy by měl být pro každou školu dostupný školní psycholog.

Intervenční instituce

Dítě se samo může obrátit přímo na výkonné instituce. Často se tak děje prostřednictvím telefonní „linky bezpečí“. Zde se jedná o instituce intervenčního charakteru, které jsou pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se o telefonní linky typu Linka bezpečí, Linka důvěry, Modrá Linka apod. Dalšími institucemi z hlediska intervence jsou různé azylové domy pro děti, pro matky s dětmi, Bílý kruh bezpečí, Fond ohrožených dětí s mediálně známým projektem Klokánek, Rosa, Spondea, Persefona, Centra pro rodinu aj.

Tyto instituce částečně spolupracují a mají za úkol pomoci obětem týrání. Jedná se často o komplex služeb a součinnost mezi jednotlivými centry a spolupráci s odborníky a s orgány činnými v trestním řízení.

„Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy anebo ocitlo-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku (§ 15), jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, v zajištění zdravotních služeb a v psychologické a jiné obdobné nutné péči.“²⁴

„Od 1. ledna 2007 působí ve všech krajích České republiky pracoviště poskytující krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím - Intervenční centra.

Tato centra poskytují přechodnou odbornou pomoc a nehmotnou podporu v konkrétních případech domácího násilí a zároveň koordinují interdisciplinární spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje.“²⁵

²⁴ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 42 - ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

²⁵ www.domacinasili.cz/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)

Dle zákona zajišťují sociálně-právní ochranu dětí krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a pověřené právnické a fyzické osoby.²⁶

Obce, kraje a nestátní pověřené organizace zřizují zařízení odborného poradenství pro péči o děti, sociálně-výchovné činnosti, pro děti vyžadující okamžitou pomoc, výchovně-rekreační tábory pro děti a zařízení pro výkon pěstounské péče.²⁷

Etopedická státní zařízení určená pro děti a mládež - diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav, výchovná střediska.

OSPOD často spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení.

Orgány činné v trestním řízení (OČTŘ)

Jedná se o Policii České republiky, státní zastupitelství a soudy.

Policie ČR jednak zadržuje pachatele a zajišťuje důkazy pro trestní řízení, které předává státnímu zastupitelství. Dále zprostředkovává ochranu obětem týrání, prostřednictvím OSPOD a intervenčních institucí. Celkově pak chrání společnost před patologickými jevy.

Státní zastupitelství udržuje dozor nad Policií ČR a postoupením spisového materiálu od Policie ČR včetně zajištěných důkazů podává obžalobu k soudu. Dává soudu žádosti o předběžné opatření.

Soudy rozhodují v trestním řízení a trestají pachatele, rozhodují o svěřeni dítěte do péče a do náhradní péče, rozhodují a stanovují výši výživného na dítě, zakazují rodičům styk s dětmi, na podnět státního zastupitelství zbavuje rodiče rodičovských práv.

²⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 4 - ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

²⁷ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, §§ 39 – 47 - ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

2.2 Právní normy ochraňující děti

Právní systém pamatuje na děti jak ve vnitrostátním právu, tak i na mezinárodní úrovni. Jako bernou minci mějme za to, že pokud se s dítětem nemůžeme domoci svého práva ve vnitrostátním systému, můžeme se obrátit, jakožto subjekt mezinárodního práva, na mezinárodní orgán zabývající se danou problematikou v mezinárodním právu. Tato situace by ovšem už v dnešní době neměla nastat, neboť vnitrostátní právní systém České republiky je, co se týče ochrany dětí, kvalitně propracovaný, i když v mnoha případech, a to i na mezinárodní úrovni, hrubě nepřehledný. Výčet legislativy tak nemusí být nutně kompletní, nehledě na interní akty jednotlivých institucí.

Ochranou dětí se z právního hlediska zabývají následující mezinárodní smlouvy.

- Deklarace práv dítěte,
- Úmluva o právech dítěte,
- Úmluvy o vymáhání výživného v cizině,
- Úmluva o uznání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti,
- Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí,
- Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení,
- Úmluva Mezinárodní organizace práce o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce,
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí,
- Evropská úmluva o osvojení dětí,
- Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství,
- Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí.

Ve vnitrostátním právu jsou to pak následující zákony.

- Ústava České republiky,
- Listina základních práv a svobod,
- Trestní zákoník,
- Zákon o rodině,

- Občanský soudní řád,
- Občanský zákoník,
- Zákon o sociálním zabezpečení,
- Zákon o působnosti orgánů v sociálním zabezpečení,
- Zákon o sociálně právní ochraně dětí,
- Zákon o obcích,
- Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů,
- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.

Základním vnitrostátním předpisem je Ústava ČR, ostatní vnitrostátní zákony nesmí být s Ústavou v rozporu. Ochranou dětských práv se zabývá především právo trestní, přestupkové, rodinné a občanské.

Ustanovení o ochraně rodiny a dětí jsou konkretizována v zákoně o rodině. V tomto zákoně se rodičům přiznávají konkrétní práva a povinnosti. Zákon omezuje výkon rodičovských práv tehdy, jestliže by nedovoleně ohrožovala nebo zasahovala do práv dítěte. Dětem pak poskytují ochranu soudy a správní orgány (OSPOD), a to v případě prevence i podpory zájmů dítěte.²⁸

Na zákon o rodině navazuje další významná vnitrostátní legislativa, tj. zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Tento zákon hovoří o nezletilých dětech, jako o subjektu, který má právo na příznivý vývoj a řádnou výchovu a ochranu svých oprávněných zájmů.

Dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo pro účely sociálně-právní ochrany tyto názory svobodně vyjadřovat při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu. Vyjádření dítěte se při projednávání všech záležitostí jeho se týkajících věnuje náležitá pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti.²⁹

²⁸ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, §§ 31 – 45 - ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

²⁹ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 8 - ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

Trestní právo, resp. trestní zákoník, obsahuje skutkové podstaty trestných činů proti rodině a dětem. Pro tuto diplomovou práci je třeba zmínit zejména trestné činy opuštění dítěte nebo svěřené osoby, zanedbání povinné výživy, týrání svěřené osoby, týrání osoby ve společném obydlí, ohrožování výchovy dítěte a svádění k pohlavnímu styku.³⁰

Institut vykázání ze společného obydlí

Jako zvláštní formu právní ochrany nejen dětí, bych zde rád uvedl tento institut. Institut vykázání pachatele domácího násilí ze společného obydlí byl do českého právního řádu poprvé zakotven s účinností od 1. 1. 2007 Zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. V platném právním řádu je institut vykázání ze společného obydlí upraven v § 44 až § 47 Zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Policista je oprávněn vykázat pachatele domácího násilí z bytu nebo z domu společně obývaného s osobou ohroženou domácím násilím, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí, a to v případě, že lze na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se vykázaná osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti ohrožené osoby.³¹

³⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, §§ 195 – 202.

³¹ Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 *k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí*, s. 4 – 5.

3 PŘÍČINY VZNIKU A NÁRŮSTU TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH

Otázkou, proč se týrání dětí neustále objevuje, se zabývala již řada odborníků. Přesto příčiny týrání lze jen těžko zobecnit. Ovšem poznáme-li příčinu patologického jevu, můžeme se zabývat nápravou. Existuje již řada teorií o faktorech vzniku příčin.

Okolnosti, které přispívají k riziku, bývají spojovány s nízkou socioekonomickou úrovní rodiny, ekonomickými a sociálními těžkostmi rodiny. Důležitou okolností je podpora širší rodiny, která může aktuální stres zmírnit.³²

3.1 Příčiny vzniku trestné činnosti páchané na dětech

Agrese a stres

Každý jedinec má ve svém těle určitou jednotku agrese. Lišíme se pouze tím, kdo a jak umí se svou agresí pracovat, ovládat ji. Nedostatečné ovládnutí agrese může zapříčiňovat vznik násilí páchané na ostatních, ať už verbální či fyzické. Ačkoliv byl jedinec slušně vychován a jeho vlastnosti se zdály být dobrými, můžou ho zlomit špatné okolnosti prostředí.

Nezaměstnanost, špatné vzdělání, nízký příjem, sociální izolace, vážná nemoc, etnické rozdíly resp. xenofobie a s tím spojené střetové prostředí – všechny tyto situace vedou ke vzniku stresu. Rodinám, kde se objevují konflikty a násilí, je přisuzována velká míra stresu. Tyto příčiny se v literatuře nazývají též exosystémové.

Sociologické příčiny

Z tohoto hlediska zapříčiňují náchylnost rodiny k násilí následující faktory. Čas, počet, intenzita a stupeň prožívání rodinných interakcí a společných činností. Pokud nevykazují společné interakce dostatečné společenské dovednosti k tomu, aby se vyrovnaly rozdíly v názorech, považují se za konfliktní.

³² GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 21.

Nejsilnější člen rodiny má právo ovlivňovat hodnoty, postoje a chování ostatních členů rodiny. Může se však jednat o nepřijatelné omezování druhých. Rodina je soukromá instituce bez očí uší a často i pravidel společnosti, tudíž i bez kontroly společnosti. Vnitřní pravidla mohou v izolaci nabývat na důležitosti na úkor jiných potřeb. Důkladná znalost minulosti svých členů rodiny může pomoci udržovat dobré vztahy, mohou být rovněž zneužity pro případný útok na soukromí a vést ke konfliktům. Rozdíly ve věku a pohlaví, zakořeněné názory, spojení dvou neúplných rodin, rozdílná minulost, autorita, přisuzování rolí, nedobrovolné členství. Všechny tyto situace mohou způsobovat zostřené konflikty a vést k násilí v rodině.³³ Tyto příčiny jsou v literatuře rovněž nazývány jako mikrosystémové.

Projevy násilí jsou dnes vidět na každém kroku. V televizi, v kině, na internetu, v počítačových i dětských hrách, postupem dění pak i v samotných ulicích. Vzájemná agresivita lidí na ulici rovněž ovlivňuje další lidi kolem sebe. Jak děti, tak dospívající a i samotní dospělí získávají z tohoto okolí pouze negativní zkušenosti.

Jasnou příčinou vzniku násilí je zcela jistě ekonomická situace pachatele a pachatelova okolí. Tíživá situace domácnosti vyvolávající stres může mít zcela jistě vliv na vznik neřízené agrese jedince vůči svému okolí.

Sociální příčiny

Zaměřuje se na interakční procesy mezi rodiči a dětmi. Důležitým faktorem násilí mezi rodiči a dětmi je vzájemné nenávistné, nevhodné či negativní chování. Ať už toto chování pochází z neúčinných trestů, negativních citových reakcích. Obětem domácího násilí jsou připisovány trvalé a celkově negativní vlastnosti, které mohou vyvolat domnělé důvody k násilí.³⁴

Psychologické a psychopatologické příčiny

Teorie zaměřená na psychiku agresora pohlíží na povahové zvláštnosti pachatele. Zkoumá jeho typické osobnostní rysy. Teorie vytvořila typické pachatele domácího násilí. Její pojetí však komplikuje fakt, že byly prozkoumány i psychické vlastnosti obětí a jejich

³³ BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada Publishing, 1998, s. 20 - 24.

³⁴ BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada Publishing, 1998, s. 26 - 27.

hlavním znakem pro vytvoření agrese pachatele je snížené sebevědomí. Zde teorie začíná být nevhodnou, neboť nízké sebevědomí může být nejen znak, ale i důsledek domácího násilí.³⁵

Tato teorie se zabývá neschopností kontrolovat své impulsy. Hněv, podrážděnost, nezralost a sklony k depresi – to vše je spojováno s nekontrolovaným impulsivním agresivním chováním.

Rizikový jedinec

Rizikovým jedincem je tedy jedinec, který se nehodí pro partnerství ani rodičovství z důvodu blíže neurčené psychické poruchy nebo poruchy osobnosti. Jeho znaky jsou - nepřiměřená agrese ohrožující své okolí, bezohlednost, nepoddajnost, bez zábran, konfliktnost, egocentrismus a rád ovládá druhé. Již zmíněnými riziky jsou dále – alkohol, drogy, transgenerační přenos chování, stres a deprese.³⁶

Příčiny sexuálního zneužívání

Co se týče sexuálního zneužití dítěte, považuje se za příčinu vzniku rizikový životní prostor (spaní rodičů s dětmi v jedné posteli), dále pak riziková příležitost (když je dítě nemocné, ošetřování vyžaduje tělesný kontakt). Riziko představují i cizí muži žijící v rodině, návštěva, přátelé. Příliš dobrým vzorem není tabu ani otevřený přístup k sexu v rodině, alkoholismus či toxikomanie.³⁷

„Není vázáno na určitou sociální vrstvu, prochází napříč sociálním spektrem bez ohledu na materiální či vzdělanostní zázemí pachatelů. Naprostá většina pachatelů není duševně nemocná, tzn. netrpí závažnou duševní chorobou, pro kterou by mohli být vyviněni. Řídí se svými úmysly, chtějí dělat to, co dělají. Mezi pachateli a oběťmi obvykle existují určité vztahy, ve statistikách jednoznačně převládá zneužívání známými pachateli, kteří pocházejí ze sociálního obalu oběti.“³⁸

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 244.

³⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2008, s. 635 - 636.

³⁷ DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané a zneužívané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 109 - 110.

³⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 181.

Mohl bych zde citovat mnoho teorií příčin vzniku týrání. Všechny jsou zpracovány odborně. Všechny se ale v podstatě opakují. Studií dostupných zdrojů jsem vybral za nejdůležitější příčiny vzniku trestné činnosti páchané na dětech stres a transgenerační přenos chování. S těmito příčinami se dá rovněž, dle mého názoru, pracovat.

3.2 Příčiny nárůstu trestné činnosti páchané na dětech

V boji proti týrání dětí existuje nesčetně jedinců, organizací a institucí. Je to válka mezi rukou zákona a pohnutkou pachatele. Boj je nehezky a nelehký. Zápolení s nově přibývajícími, ale i se starými případy týrání neberou konců. V názvu podkapitoly jsem použil výraz – nárůst – neboť můj subjektivní pocit byl, že případy opravdu přibývají.

V této kapitole zůstává tedy první otázkou, zda můžeme vůbec opravdu hovořit o nárůstu trestné činnosti páchané na dětech.

V médiích, konkrétně na ČT24, proběhla dne 27. 02. 2013 informace, že za posledních 5 let stoupl počet telefonátů na Linku bezpečí dvojnásobně. Dále uvádím statistiky vedené Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) za roky 2009, 2010 a 2011. Za rok 2012 nejsou statistiky zatím k dispozici. Hovoříme-li o týrání tělesném a psychickém, o zanedbávání a o sexuálním zneužívání dítěte, máme k dispozici údaje v následující tabulce.

Tab. č. 1

Evidovaný rok	2009	2010	2011
Týrání tělesné	594	677	738
Týrání psychické	558	826	953
Zanedbávání	2461	3460	5003
Sexuální zneužívání			
chlapci/děvčata	164/670	169/655	179/669

Zdroj: www.mpsv.cz/cs/7260

Dle výše uvedené statistiky zcela jistě můžeme hovořit o nárůstu trestné činnosti páchané na dětech. Podrobnější statistiky publikuji v přílohách. Tyto statistiky jsou ovšem jen jedním zdrojem ze tří možných. Evidované případy mohou být pouhou špičkou ledovce.

Politika a ekonomika

Již jsme hovořili o tom, že každý jedinec musí pracovat se svou měrou agrese. Jako příkoří pro většinu z nás můžou hrát roli nově vytvářené podmínky na politické scéně. Prohlubující se propast mezi obyčejným člověkem a tažením našich politiků může zanechávat stopy nejistoty, stresu a projeví se pak i ve společnosti a především v ekonomice rodiny. Hlavně mladá generace bez vlastního pevného zázemí je tímto politickým děním velice ovlivněna. Jako jednu z hlavních příčin nárůstu trestné činnosti můžeme tedy určit celkově se zhoršující celosvětovou politiku a ekonomiku se zhoršující se finanční stránkou jednotlivých rodin.

Anonymita

Další příčinou může být anonymita velkých měst, která se utvořila pomocí více faktorů najednou, včetně tzv. městské šedi, a která se stále zvyšuje. Tímto může narůstat odloučení rodin od společnosti, introverze jednotlivých členů rodiny a opět míra stresu.

„Dříve fungovaly dětské lékařky, které pravidelně sledovaly zejména u malých dětí jejich zdravotní stav na povinných pravidelných zdravotních kontrolách a při povinném očkování. V případě, že se dítě nedostavilo, zasáhla sociální pracovnice nebo policie. Dnes se vyskytují případy týraných malých dětí např. se samovolně zhojenými zlomeninami, starými jizvami po bití nebo popálení, chronicky nemocných nebo podvyživených apod. Nikoho zřejmě nezajímá, že některé "maminky" nechodí s dětmi na preventivní zdravotní prohlídky z pochopitelných důvodů - nemají se čím chlubit. Proto některé případy nejsou podchyceny včas a dochází ke zbytečným těžkým zraněním a smrti týraných dětí.“³⁹

Mediální násilí

„Zájem o otázku vlivu médií na agresivní chování vedl k velkému počtu různých výzkumů, které potvrdily negativní důsledky mediálního násilí, které prezentuje agresi v mnoha formách a podobách... V 80-tých letech bylo dítě v USA svědkem prezentace 5 násilných

³⁹ www.fod.cz/stranky/tyrani/o_tyrani.htm#9

*činů za hodinu. Zvyšuje se zastoupení násilí (v 80% programů), zvyšuje se brutalita, infiltruje se i do dětských pohádek a komedií.*⁴⁰

Dlouhodobé sledování programů a pořadů prezentujících násilí může mít za následek posun v emočním vnímání a snížení citlivosti vůči násilí v běžném životě. Rozšířením a lehkým zpřístupněním pornografie se rovněž zvýšil počet znásilnění.⁴¹

Evoluce

Příčinou nárůstu sexuálního zneužívání je dle mého názoru zcela jistě rychlejší zralost dětí, zejména dívek. Tato zralost postoupila rovněž moderní dobou. Hezké účesy, make-up, vyzývavé oblečení a mnohdy i sexuální zvědavost mladých dívek pobídne zcela jistě rizikového jedince k selhání. Mnohdy může být tomuto riziku i přes osobnostní morální status vystaven otec, otčím nebo bratr apod.

Rodina

Součtem výše uvedených faktorů, přichází do rodiny velké riziko selhání jedince. Právě v rodinách je evidováno nejvíce případů týrání. Chybně zpracovávaná agrese jedince, stres z klesající ekonomické standarty, omezené až žalostné sociální podmínky, naučené hrubé chování k druhým apod. To vše vede k dysfunkci rodiny.

⁴⁰ PALOVČÍKOVÁ, G. *Sociální psychologie II*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, s. 80.

⁴¹ PALOVČÍKOVÁ, G. *Sociální psychologie II*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, s. 80 - 81.

4 TYPOLOGIE PACHATELŮ TRESTNÉ ČINNOSTI PÁCHANÉ NA DĚTECH

„Typologie (metoda umožňující třídění soustav, objektů nebo jevů pomocí typů) umožňuje v kriminologii rozčlenit pachatele trestných činů (osoby i osobnosti) podle určitých kritérií, znaků či souboru znaků do skupin, z nichž každou lze charakterizovat pomocí určitého modelu, prototypu, typu.“⁴²

I přesto je v dnešní praxi typování pachatele trestných činů páchaných na dětech velice obtížné. Na ulici tohoto pachatele nepoznáme, protože své chování udržuje před veřejností ve společenských normách. Do domácnosti se bez závažných důvodů podívat nemůžeme. Proto hodně situací týkajících se týrání vyjde najevo až příliš pozdě, kdy jsou následky již značné. Můžeme tak rozdělit do určitých skupin jedince, kteří se již pachatelem stali, byli zjištěni, popř. zadrženi a stali se objektem studií a pokusů o nápravu.

Rozdělit pachatele týrání dětí pouze na rodiče, vychovatele či pedagogy by bylo strohé. V řadě odborných publikací existují různé typologie pachatelů. Pro svou diplomovou práci jsem oproti první kapitole rozdělil oblast pachatelů pouze na CAN a CSA, neboť se zde jedná spíše o psychologickou stránku jedince než o sociální roli.

4.1 Pachatelé CAN

Muž a žena

Muž je typickým pachatelem trestného činu, který souvisí s násilím na dětech. Jako pachatel potřebuje mít kontrolu nad tím, co mu podle něj patří, má násilné sklony, vykazuje problematické sexuální chování, chová se jako malé dítě bez odpovědnosti, má „dvě tváře“. Buď o rodinu nepečuje, nebo o ni v mnoha případech pečuje, aby před veřejností vypadal jako vzorný otec. Tento muž má vždy pravdu.

Žena, i když minimálně, se stává rovněž pachatelem týrání. Násilí se projevuje především ve slovní formě, ale i fyzicky, málokdy pak sexuálně. Násilné ženy trpí více psychickými

⁴² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Aspi Publishing, 2004, s. 114.

poruchami, často užívají alkohol a drogy, jsou žárlivé, vyhrožují a používají psychický nátlak, a to i na veřejnosti.⁴³

Pro obě pohlaví jsou pak shodná rizika - alkohol, drogy, nízké sebehodnocení, agresivita, hostilita, deprese, nedostatek komunikačních dovedností, nedostatek asertivity. V životních rolích je to pak osamělý rodič, nevlastní rodič, nezletilý rodič a rodič s duševní poruchou.

Instrumentální a emocionálně reaktivní typ agresora

Instrumentální typ použije agresi, aby prosadil své potřeby nebo si vynutil své cíle. Občas mohou jednat impulzivně. Jedná se o chladné a sebejisté jedince, kteří mají potřebu ovládat druhé.

Emocionálně reaktivní typ má vysoce narušenou sebekontrolu, která má přímou úměru s emocionální reaktivitou. Jedinec je výbušný, dráždivý, snadno vznětlivý, prchlivý, stačí mu slabý podnět pro impuls. Tato kategorie násilníků je nejčastější a zároveň nejnebezpečnější.⁴⁴

Psychologické rozdělení agresorů

Čistý typ - navenek slušný až kultivovaný, často vysoce kvalifikovaný, za zavřenými dveřmi násilné chování k rodině. Tzv. dvě tváře násilníka.

Smíšený typ - agresivní nejen v rodině, ale i v širokém okolí, má problémy s autoritami, morálkou i zákony.

Rozpadlý alkoholik - díky alkoholu je řešení domácího násilí velmi složité, agresor může napadat i více členů rodiny na jednou.

Výrazně problematická osobnost - duševní poruchy, paranoidita, žárlivost, sadistické sklony a sexuální nápadnost.

Jiný pachatel - ostatní typy násilníků.⁴⁵

⁴³ ŠEVČÍK, D., ŠPATÉNKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí – kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 65 – 76.

⁴⁴ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta v.o.s., 1999, s. 69.

⁴⁵ MARKOVÁ, E., VENGLÁŘOVÁ, M. a kol. *Psychiatrická ošetrovatelská péče*. Praha: Grada Publishing, 2006, s. 179.

Deskriptivní rozdělení agresorů

Posilující svůj sebeobraz. Přesvědčují druhé o své nebojácnosti a tvrdosti, protože mají strach, že jsou jinak bezcenní.

Ochraňující svůj sebeobraz. Agresivně se brání, myslí si, že druzí ničí jejich image.

Shovívaví k sobě. Pokud druzí nedělají vše podle nich, tak se chovají agresivně.

Bránící svoji pověst. Jsou agresivní kvůli své sociální roli.

Tyrani a sadisté. S potěšením se zaměřují na slabší nebo znevýhodněné oběti.

Agresoři „nastavení“ na sebeobranu. Preventivně se chovají agresivně, aby se sami nestali obětí druhých.⁴⁶

Další typy agresorů

Lidé mající potěšení z krutosti. Pro uspokojení svých potřeb způsobují bolest a utrpení druhým. Potřebují vidět, jak druhý trpí. Psychopatické rysy osobnosti. Naopak mohou mít strach z jejich nedocení druhými.

Psychopatická osobnost. Extrémně nápadné, často se opakující agresivní chování. Povrchnost, patologické lhaní, necitelnost, nedostatek empatie, chybění výčitek svědomí a pocitů viny, parazitický životní styl apod.⁴⁷

Rodiče

Při typologii pachatelů nelze opomenout i faktory týkajících se sociálních rolí. Nejvýznamnější role je zcela jistě rodičovská. Rodiče, kteří týrají své děti, můžeme rozdělit na osobnosti nevyzrálé a patologické osobnosti asociálního charakteru.

Jedinci působící spořádaně ovšem s nevyzrálou osobností, často stresovaní, bez dostatečné empatie, přetížení. Výchovu řeší často nepřiměřeným trestáním. Pokud zde existuje citový vztah k dítěti, je náprava tohoto jednání zpravidla jednoduchá pod pohružkou trestního stíhání.

⁴⁶ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta v.o.s., 1999, s. 77.

⁴⁷ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta v.o.s., 1999, s. 71 - 73.

Patologičtí rodiče asociálního charakteru jsou často závislí na alkoholu, drogách či výherních automatech. Nedostatečně rozvinuté city a rysy agresivity. Násilí v rodině je závažné, dochází často k ohrožení zdraví a života, i ke smrtelným následkům. Náprava je obvykle nemožná.

Dále se jedná o jedince, kteří nemají pro rodičovský statut dostatečné kompetence, tj. nejsou schopni nebo se nemohou o dítě postarat. A konečně jde o jedince, kteří nemají k rodičovství dostatečnou motivaci. Jsou to mladí a nezralí rodiče, rodiče s náročnou kariérou, chudobní rodiče apod.⁴⁸

4.2 Pachatelé CSA

V mnoha ohledech jsou pachatelé sexuálního zneužívání podobní jako u syndromu CAN. Jedním z rozdílů by měla být nepochybně oběť. V některých kulturách se sexuální kontakt s dívkou mladší 15-ti let nepovažuje za protizákonný. Je pravdou, že v dnešní době jsou děvčata ve věku 13-15 let často vyzrálá, a to nejen fyzicky, natolik, že jen těžko rozeznat jejich skutečný věk. Ovšem sexuální zneužívání se netýká pouze této věkové kategorie a už vůbec ne pouze tohoto pohlaví. Nejedna případ sexuálního zneužití se týká novorozence nebo chlapců od 6-ti do 15-ti let. V roce 2011 bylo dle statistik MPSV sexuálně zneužito 113 chlapců ve věku do 6-ti do 15-ti let. Zde mohu opět odkázat na statistické přílohy této diplomové práce.

Stejně jako u syndromu CAN je obtížné dopředu označit pachatele a jeho skutečnou povahu. Odborníci se shodují spíše na jedincích s nízkým sebevědomím, kteří často měli nesnadné dětství. Obětí pro pachatele sexuálního zneužívání nemusí být primárně dítě. Pouze tak kompenzuje pocit nadvlády nad obětí, kterou nedokáže realizovat s dospělým jedincem. Následuje typologie pachatele CSA a jejich faktory.

Faktory sexuálních agresorů

Individuální proměnné - sociální izolace, obtížně kontrolovatelná impulzivita, poruchy chování, snížené kognitivní schopnosti, tělesné nebo sexuální zneužívání v dětství (transgenerační přenos chování).

⁴⁸ www.fod.cz/tyrajici_rodice

Rodinné proměnné - násilné chování mezi rodiči (tělesné či sexuální), hodnoty rodiny, schvalující násilné sexuální chování, rodiče s nedostatečnými sociálními dovednostmi a bez empatie.

Sociální proměnné - společnost schvalující násilné sexuální chování, společnost schvalující sexualizaci dítěte, antisociální vrstevnická skupina.⁴⁹

Rozdělení sexuálních agresorů

Situační pachatelé – do kontaktu s dětmi se dostávají náhodně a podle toho je dělíme na regradované, morálně narušené, sexuálně nevyzrálé a inadektivní.

Regradovaní – mají nízké sebevědomí, děti jsou pro ně nejdostupnější, protože je můžou lehce ovlivnit. Sexuální agresi předchází velký stres.

Morálně narušení – využívají bezbrannost dětí, nebojí se použít násilí a nemají zábrany.

Sexuálně nevyzrálí – dítě si jako sexuální objekt vybírají ze zvědavosti, protože neví co chtějí.

Inadektivní – jejich pedofilní jednání je příznakem duševní poruchy.

Preferenční pedofilové – mají abnormální skladbu sexuálního pudu, děti je přitahují, dělíme je na svádivé, introvertované a sadistické.

Svádíví – k dětem se chovají jako by to byla dospělá osoba, tito pachatelé většinou mají větší množství obětí. Můžeme zde mluvit o tzv. Dětském sexuálním kroužku.

Introvertovaní – jelikož s dětmi neumí komunikovat, za své oběti si vybírají zpravidla menší děti. Do této skupiny řadíme typické pedofily, kteří chodí na dětská hřiště, exhibují před dětmi, mají oplzlé narážky na děti, obtěžují je po telefonu.

Sadističtí – vzrušuje je, když mohou svoji oběť týrat (fyzicky i psychicky), tato deviace je poměrně vzácná.⁵⁰

⁴⁹ VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999, s. 38.

⁵⁰ VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999, s. 33.

Mluvíme-li o pachateli a předejití jeho trestné činnosti, mluvíme již o sekundární prevenci. Ta zahrnuje tři kroky.

První krok

Agresor, který si je vědom, že je nebezpečný. V tomto případě můžeme problému předcházet zejména připomínáním jim jejich slabosti, a to jakýmkoli způsobem – zprostředkovávání informací, nabízení vzdělání se ohledně jejich problému, nabídnutí pomoci případně hledání uspokojivého řešení nejen pro ně, ale i pro okolí. Tento výčet možností se označuje jako pozitivní. Negativním způsobem je pak určitá forma zastrahování – zveřejňování postihů jiných pachatelů, ukázat pachateli, jak by mohla situace dopadnout, pokud by ji neřešil a tak dále.

Druhý krok

Sem patří především samotný čin, který sexuální agresor spáchá, ale je si svého provinění vědom a chce s tímto problémem něco dělat, léčit se, v ideálním případě se problému zbavit.

Třetí krok

Společnost, která podá pachateli pomyslnou pomocnou ruku. Zde je ovšem problém, když pachatel nechce pomoc přijmout nebo společnost nemá co pachateli nabídnout.⁵¹

⁵¹ DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané a zneužívané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 107 – 110.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

Týrání dětí je fenomén, s kterým se musí bojovat. Nesmí se „usnout na vavřínech“. Mimo samotného přímého boje v jednotlivých zjištěných případech týrání je zapotřebí neustále sledovat dění kolem tohoto fenoménu. Sledovat statistiky a hledat jakoukoliv možnost prosazení nových, účinnějších metod v boji s touto kriminalitou.

V praktické části této diplomové práce bude proveden výzkum. Jedná se o výzkum kvalitativní. *„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu, a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“*⁵²

5.1 Metody výzkumu

Metody výzkumu

Výzkum se provádí pomocí zvolené výzkumné metody. V praktické části této diplomové práce bude využita metoda kasuistik. Jedná se o vědeckou analýzu, o poznání konkrétních případů, které jsou detailně popsány. Kasuistika by měla obsahovat vznik problému klienta a příběh problému. Pokud jsou uvedeny, tak i postupy použité na odstranění tohoto problému. Z analýzy kasuistik lze odvodit teoretické závěry, odpovědět na otázky vytvořené pomocí analýzy dostupné literatury, a učinit návrhy na řešení problému, což je cílem této praktické části.

Kasuistika umožňuje hloubkovou analýzu a interpretaci fenoménů týkajících se daného případu, vyslovení diagnostických a prognostických závěrů, poznáním diagnostických závěrů jiných odborníků umožňuje relativní odpoutání se od subjektivity posuzování případu, pomáhá hledat řešení či intervence díky odkazům na jiné podobné případy, pomáhá určit specifické, jedinečné znaky, vlastnosti zkoumaného jednotlivce. Kasuistická metoda má v diagnostice významné postavení.⁵³

⁵² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 50.

⁵³ VANČOVÁ, A. *Základy pedagogiky mentálně postižených*. Bratislava: Sapiencia, 2005, s. 91.

„Předpokládá se, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům. Na konci studie se zkoumaný případ vřazuje do širších souvislostí. Může se srovnat s jinými případy, provádí se také posouzení validity výsledků.“⁵⁴

Kasuistiky můžeme nalézt ve třech informačních zdrojích. Jedná se o klinická data, oficiální statistiky a výzkumné studie. Každý z těchto zdrojů má své nevýhody. V klinických datech se objevují pouze ty nejzávažnější případy. Do oficiálních statistik se dostanou pouze případy hlášené OČTŘ a institucím vedoucích statistiky. Pro výzkumnou studii je zapotřebí velký počet respondentů.⁵⁵

Kasuistiky v této diplomové práci jsou vybrány z případů dětí, které vyšetřovala Policie ČR. Jedná se o děti, které byly v minulosti týrány, zanedbávány nebo sexuálně zneužívány, a jejichž týrání vyšlo najevo. V kasuistikách jsou informace také o pachatelích, kteří tuto trestnou činnost spáchali. Jedná se celkem o patnáct kasuistik. Veškeré informace jsou uváděny s ohledem na ochranu osobních údajů. Jména subjektů jsou smyšlená, věk pouze orientační, a to z doby, kdy vyšla věc najevo.

V praktické části bude provedena analýza těchto kasuistik. *„Analýza je metodou poznávání daných skutečností (věcí, jevů, procesů, vlastností, vztahů apod.), jejíž podstatou je členění zkoumaných celků na dílčí části a jejich postupný výzkum. Cílem analýzy je všestranné poznání skutečností nebo některých jejich stránek ve vývoji nebo statickém stavu.“⁵⁶*

5.2 Výchozí kasuistiky

Pro přehlednost a možné porovnávání je následujících patnáct kasuistik umístěno na jednotlivých stránkách.

⁵⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 104.

⁵⁵ BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha/Kroměříž: Triton, 2006, s. 15.

⁵⁶ ŘEHOŘ, A. *Metodologie I*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2004, s. 58.

KASUISTIKA č. 1 - Případ zanedbávání svěřené osoby

Oběť: Patrik, 3 roky a Aleš 2 roky, sourozenci

Pachatel: Ondřej, otec, 38 let a Milena, matka, 37 let (k případu vypovídala jako svědek)

Doba trvání trestné činnosti: 3 roky

Příběh: Ondřej a Milena jsou rodiče Patrika a Aleše. V případě obou synů zatajili jakékoliv náznaky jejich existence. Obě děti porodila matka v bytě za asistence otce. Ani samotné těhotenství obou dětí nebylo sledováno lékaři, čímž zanedbali prenatální péči. Děti nebyly po narození nahlášeny příslušným úřadům. Rodiče zcela vyloučili jakékoliv lékařské vyšetření dětí. Zanedbávali jejich hygienu, a to i ve smyslu nevyhovujícího prostředí. Dětem nedopřávali oblečení, jídlo, hračky ani jiné pozitivní stimuly. Kromě jedné vycházky v červnu 2009 byly děti zcela izolovány od společnosti.

Důsledek: Dětem se nevyvinul kousací reflex a nezvládaly přiměřenou sebeobsluhu. Nevyjadřovaly žádné emoce a nemluvily. Vydávaly pouze neurčité zvuky a pláč. Rodiče takto dětem úmyslně způsobili opoždění kostního věku a psychomotorického vývoje, poškození mozkových funkcí vedoucí k déletrvající mozkové poruše. Nelze vyloučit trvalé následky a z psychiatricko-psychologického hlediska vznikl syndrom CAN ve smyslu specifického zanedbávání vývoje deprimujícího charakteru delší dobu trvající porucha zdraví mající charakter těžké újmy na zdraví.

Doplnění údajů k pachateli: Ve spisovém materiálu je matka uváděna jako svědek a znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví sexuologie a psychiatrie se specializací klinické psychologie, je vypracován pouze na otce dětí.

V tomto znaleckém posudku se mimo jiné uvádí, že pachatel netrpí a ani netrpěl duševní chorobou nebo poruchou intelektu. Není závislý na alkoholu ani návykových látkách. Pachatel trpí hrubou a závažnou poruchou struktury osobnosti. Převažuje porucha – dissociální porucha osobnosti. Citově chladný a neschopný vytvářet citové vazby. Své potřeby uspokojuje egocentricky na úkor jiných.

Rodiče pachatele: Matka nedávala najevo své city, nikdy mu neřekla, že ho má ráda. Otec byl vždy výbušný, neustále se hádá s matkou, vyhrožuje násilím a fyzickým násilím.

Socioekonomická vrstva pachatele: Po umožnění předat do péče děti bratru pachatele dal pachatel bratrovi 100.000,- Kč na pořízení nového vozu. Domácí prostředí naprosto nevyhovující pro výchovu dětí. Intelekt nadprůměrný.

KASUISTIKA č. 2 - Případ týrání a zanedbávání svěřené osoby

Oběť: Tobiáš, 6 let a Samuel, 3 roky, sourozenci

Pachatel: Svatava, matka, 36 let

Doba trvání trestné činnosti: 1 rok a 6 měsíců

Příběh: Rodiče se rozvedli. Matka po rozvodu bydlela v bytě s Tobiášem a Samuelem. Neúplná rodina se dostala do tíživé finanční situace, matka se z tohoto důvodu začala dostávat do stresu. Navzdory finanční situaci začala pít a přestávala ovládat svou agresi a hněv, které si začala psychicky i fyzicky vybíjet na hyperaktivním Tobiášovi. Tobiáš se špatně soustředil na jakoukoliv činnost, nedokázal zůstat chvíli na jednom místě, neustále pobíhal po bytě a rozhazoval hračky. Z počátku matka Tobiáše napadala slovně. Byla na něj hrubá, sprostá, nadávala mu a křičela na něj. Později se jednalo o silné pohlavky a facky. Postupem času, pod vlivem nekontrolovaného pití alkoholu, došlo na stupňující se násilí v podobě úderů pěstmi a kopání do Tobiáše. Tobiáš nenavštěvoval žádné kroužky ani sportovní aktivity, proto byl v neustálém kontaktu s matkou. Byl zavřený doma spolu s jeho bratrem a neustále zlobil. Samuel fyzicky napadán nebyl. Byl zcela zamlknutý, tichý a zanedbaný.

Důsledek: Syn Tobiáš byl hospitalizován pro četná poranění. Obě děti byly matce odebrány. Otec se o děti starat nemohl, proto byly umístěny do diagnostického ústavu. Zde bylo zjištěno, že Tobiáš důsledkem týrání nevyhledává sociální kontakty, je agresivní a nedůvěřuje dospělým. Samuel je bojácný a uzavřený do sebe. Matka skončila v protialkoholní léčebně.

Doplnění údajů k pachateli: Znaleckým posudkem byla u matky zjištěna závislost na alkoholu. Netrpí duševní poruchou ani osobnostní poruchou.

Rodiče pachatele: Otec odešel od rodiny již v útlém věku pachatelky, matka často pachatelku bila za neplnění povinností.

Socioekonomická vrstva pachatele: Finanční deficit rodiny, nevyhovující prostředí domácnosti pro děti. V domácnosti byl nedostatek hraček a dalších stimulů pro výchovu. Intelekt průměrný.

KASUISTIKA č. 3 - Případ pohlavního zneužívání a ohrožování výchovy

Oběť: Šárka, nevlastní dcera, 18 let

Pachatel: Bořivoj, nevlastní otec, 38 let

Doba trvání trestné činnosti: 11 let

Příběh: Nevlastní otec požíval velké množství alkoholu ještě dříve, než se seznámil s matkou Šárky. Poté co začali společně bydlet a nevlastní otec stále pil a chodil domů v podnapilém stavu, matka oběti jej nepouštěla do jejich společné ložnice. Z tohoto důvodu, v průměru dvakrát týdně, přespával v dětském pokoji u tehdy sedmileté Šárky. Z počátku oběti osahával prsa a břicho. Zhruba po měsíci trvání jí začal osahávat genitál. Několik měsíců na to již oběti líbal přirození a vyžadoval tření jeho penisu až do ejakulace. Když bylo Šárce osm let a pachatel již mohl přespávat v ložnici se Šárčinou matkou, využíval k pohlavnímu zneužívání víkendových odpoledních odpočinků. Při nich odpočíval s obětí pod dekou v obývacím pokoji. Přitom se jí otíral penisem zezadu mezi stehny a odcházel značně vzrušený na WC, kde se uspokojil. Po přestěhování z bytu do rodinného domu využíval pro tyto chvíle jízdu na nákupy, kdy se jeho jednání stupňovalo v autě. Jednoho dne doma se slovy „má to udělat nějaký debil, měl bych to být raději já“ prsty Šárku připravil o panenství. V Šárčiných čtrnácti letech na ní nevlastní otec vykonal soulož, přičemž byl opilý. Sexuální zneužívání trvalo až do věku osmnácti let, kdy byla oběť schopna říct ne.

Důsledek: Šárka, dle lékařského posudku, trpí posttraumatickou stresovou poruchou, která je považována za těžkou újmu na zdraví. Vyhýbá se jakémukoliv sexuálnímu kontaktu a straní se mužům. Nevlastní otec byl zadržen policií a nyní je ve vězení.

Doplnění údajů k pachateli: Dle znaleckého posudku nebyla zjištěná duševní ani osobnostní porucha. Zcela neočekávaně nebyl zjištěn ani problém s alkoholem a návykovými látkami. Jedinou negací je pachatelovo postojová uzavřenost, tj. popírání faktů a absence viny.

Rodiče pachatele: Oba rodiče jsou již po smrti a údajně byli oba hodní.

Socioekonomická vrstva pachatele: Stavba nového rodinného domu, majitel vozidla vyšší střední třídy. Intelekt průměrný. Rodina byla zajištěna ekonomicky velmi dobře.

KASUISTIKA č. 4 - Případ týrání a zanedbávání svěřené osoby

Oběť: Mariana, dcera, 8 let

Pachatel: Miroslav, otec, 26 let

Doba trvání trestné činnosti: 2 roky

Příběh: Ve věci vypovídala matka, která uvedla následující skutečnosti. Miroslav propadl závislosti na automatech a chodil domu často opilý a bez peněz. Rodina se nacházela v tíživé finanční situaci, otec i přes to hrál stále na automatech. Otec poté, co se finanční problémy stupňovaly, začal napadat matku i dceru. Napadal je nejdříve slovně. Nadával jim, křičel na ně a byl hrubý, vše z důvodu jeho hněvu a zlosti. Později je napadal i fyzicky. Matku fackoval a bil pěstmi. Dceru pohlavkoval, fackoval a obě dvě tahal za vlasy a strkal do nich. Matka občas utekla z bytu bez dcery, tu nechala doma a otec dceru několikrát fyzicky napadl i v nepřítomnosti matky. Tato situace trvala skoro rok, než se matka svěřila své kamarádce a ta jí poradila, aby neprodleně celou věc ohlásila na policii. Než se tak stalo, otec ještě jednou surově zmlátil dceru a způsobil jí četné zhmožděny.

Důsledek: Otec byl neprodleně policií vykázán z bytu. Matka sbalila nějaké věci a utekla i s dcerou ke svým rodičům, kde žijí stále. Dle znaleckého posudku trpí Mariana posttraumatickým stresem. Špatně se soustředí na učení, má problémy se spánkem a často ji budí noční můry.

Doplnění údajů k pachateli: Znaleckým posudkem byla zjištěna závislost na alkoholu a gamblerství. Duševní porucha nebyla zjištěna.

Rodiče pachatele: Matka alkoholička, trpěla depresemi. Otec alkoholik, často bil jak pachatele, tak i jeho bratra.

Socioekonomická vrstva pachatele: Finanční podmínky špatné, domácnost zanedbaná, nevhodná pro dítě. Intelekt snížený.

KASUISTIKA č. 5 - Případ pohlavního zneužívání a ohrožování výchovy

Oběť: Eva, 14 let

Pachatel: Jarmila, teta, 41 let

Doba trvání trestné činnosti: 6 let

Příběh: K intimnímu styku začalo dle oběti docházet již ve věku 8 let. Teta jezdila na časté návštěvy a s Evou se za nepřítomnosti matky mazlila. Takto se dělo až do věku 13 let, kdy Jarmila Evu při další z návštěv sexuálně uspokojovala hlazením a olizováním genitálu a celého těla. Toto se Evě, dle jejích slov, velice líbilo. Když Jarmila Evu požádala, zda by jí Eva mohla takto také uspokojovat, tak jí Eva doteky i orální uspokojení opětovala. Evy matka nastoupila do výkonu trestu odnětí svobody, otce neznala. Z toho důvodu byla Eva umístěna do diagnostického ústavu. Eva z ústavu utekla a vyhledala Jarmilu. Jarmila Evu u sebe skrývala, protože byla pohřešována. Z výpovědi Evy i Jarmily je patrné, že se dále oddávaly sexuálním hrátkám. Oběť tak činila zcela dobrovolně. Skutečnost ohlásil na policii manžel Jarmily, který o hrátkách věděl celou dobu. Takto učinil po zjištění, že Eva je v pátrání a nebylo jí ještě ani 15 let.

Důsledek: Eva tetu velmi miluje, má pocity viny za to, že je její teta stíhána policií. U Evy byly zjištěny problémy v sebeprosazování a sebehodnocení. Umístěna zpět do diagnostického ústavu.

Doplnění údajů k pachateli: Homosexualita, závislost na alkoholu, invalidní důchodce, diagnostikována deprese, úzkost a sklony k sebevraždě.

Rodiče pachatele: Dětství si nepamatuje, považuje ho za dobré. Rodiče si nepamatuje, vychovávala ji babička.

Socioekonomická vrstva pachatele: Intelekt snížený. Domácnost průměrná, nepřipravená pro dítě.

KASUISTIKA č. 6 - Příklad pohlavního zneužívání a ohrožování výchovy

Oběť: Kristýna, dcera, 5 let

Pachatel: Petr, rodinný přítel - soused, 51 let

Doba trvání trestné činnosti: jedenkrát

Příběh: K prvnímu sociálnímu kontaktu došlo 2 roky před incidentem. Pachatel bydlel v nebytovém prostoru panelákového domu. Seznámil se s rodinou a občas, když otec byl v práci a matka potřebovala jít na nákup, hlídal Kristýnu a jejího mladšího bratra. Pachatel měl v úmyslu svádět matku dětí. Za tímto účelem rád hlídal jejich děti. Bral je i s matkou na výlety. Po zjištění, že její matka odmítla, nadále dobrovolně hlídal děti. Občas šel na výlet se samotnou obětí. Kristýna říkala své matce, že s Petrem je zábava. Jednou Kristýna řekla před matkou a pachatelem, že by ráda, aby se Petr s Kristýnkou vykoupli ve vaně. Matka i Petr jí vysvětlili, že se to nedělá, že je to nevhodné. Za 14 dní opět Petr Kristýnu hlídal a tehdy došlo k sexuálnímu obtěžování. Kristýna, poté co muž odešel z bytu, šla za matkou a sdělila, že jí Petr sahal na genitál a vyžadoval po ní, aby mu osahávala jeho penis, což oběť odmítla. Poté se muž pokoušel dožadovat pohlavního styku na dívce, ale oběť mu řekla, že se to nedělá a utekla domů. Matka se poté obrátila na policii.

Důsledek: Znaleckými posudky nebyly zjištěny na pachateli žádná negativa. Oběť neutrpěla žádné psychické následky, jelikož k sexuálnímu obtěžování došlo pouze jedenkrát a poté bylo včas zaraženo.

Doplnění údajů k pachateli: Znaleckým posudkem nebyla u pachatele zjištěna žádná duševní porucha ani závislost. Pachatel se obvinění brání.

Rodiče pachatele: Dětství považuje za normální. Rodiče již nežijí, nejsou k nim známá žádná negativa.

Socioekonomická vrstva pachatele: Nezaměstnaný, ale určitý způsob přivýdělků měl. Bydlí v nebytovém prostoru panelového domu. Komunikace s okolím běžná. Intelekt průměrný. Rodinné prostředí oběti je bezproblémové.

KASUISTIKA č. 7 - Případ týrání a zanedbávání svěřené osoby

Oběť: Edvard, syn, 8 let

Pachatel: Tomáš, otec, 39 let

Doba trvání trestné činnosti: 3 roky

Příběh: Matka zemřela při porodu Edvarda. Edvard je postižený Downovým syndromem. Otec na něj často křičel, nadával mu a mlátil jej. Zpočátku ho fackoval, bil pěstmi do obličeje, strkal do něj a později do něj kopal. Sousedé často slyšeli Edvardův pláč, občas dokonce jeho vytí. Otec s Edvardem byli málo vidět, protože s ním otec málokdy vycházel mimo domov. Edvard chodil do speciální školy, kde měl pár kamarádů. Poslední dobou ovšem do školy nedocházel, protože otec jej zavíral doma a nikam jej nepouštěl.

Důsledek: Edvard byl otci odebrán a umístěn do diagnostického ústavu. Otec podstoupil léčení. Edvard je nyní bojácný, ustrašený a plačtivý. Bojí se jakéhokoliv prudkého pohybu a hlasitého zvuku.

Doplnění údajů k pachateli: Znaleckým posudkem byla otci diagnostikována schizofrenie, která se objevila v důsledku smrti manželky. Závislost na alkoholu a návykových látkách byla negativní.

Rodiče pachatele: Matka pachatele rovněž schizofrenik. Otec neznámý.

Socioekonomická vrstva pachatele: Domácnost zanedbaná, byla zde špína a zápach. Zatmavená okna bytu, plíseň v kuchyni a koupelně. Edvard neměl svůj vlastní pokoj, přespával s otcem v jedné místnosti. Otec pobíral na syna sirotčí důchod a příspěvek na péči o postižené dítě.

KASUISTIKA č. 8 - Příklad sexuálního zneužívání svěřené osoby

Oběť: Karolína, dcera, 13 let

Pachatel: Martin, nevlastní otec, 29 let

Doba trvání trestné činnosti: 4 měsíce

Příběh: Matka byla se závažnou chorobou hospitalizována dlouhou dobu v nemocnici. Otec začal večer chodit do dceřina pokoje a osahával ji. Tato skutečnost se stala pravidelností. Později chtěl, aby ho Karolína také osahávala. Několikrát ji násilím přiměl k pohlavnímu styku. Karolína se po návratu matky z nemocnice svěřila o těchto skutečnostech matce. Matka, která se později z této situace psychicky zhroutila, oznámila vše na policii.

Důsledek: Dcera trpí posttraumatickým stresem. Dochází na sezení k psychologovi, který jí pomáhá vyrovnat se s touto zkušeností. Také se bojí mužů a snaží se jim stranit. Trpí poruchou spánku.

Doplnění údajů k pachateli: Závislost na alkoholu a návykových látkách vyloučena. Duševní porucha vyloučena.

Rodiče pachatele: Matka ani otec nevykazují sociální poruchu. Jeho dětství bylo klidné. Příliš se s nikým nekamarádil.

Socioekonomická vrstva pachatele: Domácnost vhodná pro výchovu dítěte. Vybavením je domácnost nadstandardní. Intelekt pachatele průměrný.

KASUISTIKA č. 9 - Těžké ublížení na zdraví s následkem smrti

Oběť: Alice, dcera, 6 let

Pachatel: Evženie, matka, 41 let

Doba trvání trestné činnosti: jedenkrát

Příběh: Matka tří dětí, Evženie. Manžel zemřel při autonehodě. Děti celé své dětství zažívaly nadávky a ponižování ze strany matky. Matka na ně křičela, někdy jim dala facku nebo pohlavek. Důvodem pro ni byl neuklizený pokoj, hádka mezi dětmi, špatná známka ve škole a jiné. Děti začala bít častěji a bezdůvodně. Z nezjištěných příčin začala osudného dne nejmladší dceru Alici tlouct. Bila jí pěstmi do obličeje, fackovala jí a několikrát do ní strčila, až upadla na zem. Incidentu nebyl nikdo jiný přítomen a případ nemá jiných svědků.

Důsledek: Alice byla hospitalizována v nemocnici, kde svým zraněním podlehla. Pitvou byl zjištěn rozsáhlý subdurální hematom a četné pohmožděniny. Dále známky škrcení a zlomeniny horních končetin. Matku zadržela policie a děti jí byly odebrány, nyní jsou v dětském domově.

Doplnění údajů k pachateli: U pachatelky byla zjištěna nezvladatelná agrese zapříčiněná dětským křikem nebo pláčem. Jiné podněty nebyly nalezeny. Alkohol a návykové látky byly negativní.

Rodiče pachatele: Oba rodiče žijí, byli hodní, ale Evženie se s nimi od smrti manžela nestýkala.

Socioekonomická vrstva pachatele: Dle OSPOD bylo rodinné zázemí dobře vybavené, vhodné pro děti. Prostředí bez jakýchkoliv nedostatků. Matka pobírala sirotčí důchod na každé z dětí.

KASUISTIKA č. 10 - Případ týrání svěřené osoby**Oběť:** Ondřej, syn, 10 let**Pachatel:** Pavel, otec, 39 let**Doba trvání trestné činnosti:** 5 měsíců

Příběh: Rodiče se rozvedli a Ondřej byl svěřen do péče otce. Otec Ondru fyzicky trestal za známky ve škole. Nejprve se jednalo o pohlavky, které byly později razantnější a silnější. Později se situace vystupňovala na rány pěstí do břicha. Z obav před výpraskem zatajil několikrát Ondřej před otcem špatnou známku. Otec se o nich později dozvěděl na rodičovské schůzce a poté Ondřeje surově zmlátil. Tuto skutečnost nahlásila matka Ondřeje, která si všimla jeho podlitin, když byl u ní na návštěvě.

Důsledek: Ondřej je ve zprávě sepsané ze základní školy hodnocen jako chytrý a bystrý žák. V průběhu ročníku začínal bez zjevných příčin zadržovat slova a koktat. Při každém udělení horší známky působí vystrašeným a zamlklým dojmem. Pohovor s ním doposud proveden nebyl. Dle znaleckého posudku trpí Ondřej neurotizací s možnými trvalými následky. Opatřením OSPOD byl Ondřej ihned předběžným opatřením svěřen do péče matky.

Doplnění údajů k pachateli: Znaleckým posudkem nebyla u pachatele zjištěná duševní porucha ani závislost na alkoholu či návykových látkách. Intelekt nadprůměrný.

Rodiče pachatele: Matka zemřela krátce po narození Pavla. Otec Pavla občas fyzicky trestal za špatně splněné povinnosti.

Socioekonomická vrstva pachatele: Informace týkající se ekonomické stránky rodiny jsem neměl k tomuto případu k dispozici. Po rozvodu rodičů se Pavel s Ondrou stranili od společnosti. Ondřej mohl telefonovat s matkou.

KASUISTIKA č. 11 - Případ týrání a zanedbávání svěřené osoby

Oběť: Karel, syn, 5 let

Pachatel: Olga, matka, 27 let

Doba trvání trestné činnosti: 2 roky

Příběh: Matka často střídala partnery. V Karlovo třech letech opustila Olga otce Karla a našla si nového přítele. Během následujících tří let, tedy v době trvání trestné činnosti, střídala partnery cca po 2 - 3 měsících. Olga, po opuštění Karlova otce, začala být na svého syna hrubá, nadávala mu, zesměšňovala jej a křičela na něj. Vše z důvodu msty, protože neměla Karlova otce ráda a nikdy dítě nechtěla. Karla také často fyzicky napadala, fackovala jej, strkala do něj a zamykala ho v dětském pokoji. Skutečnost ohlásil jeden z partnerů Olgy.

Důsledek: Znaleckým posudkem z oboru psychiatrie bylo u Karla zjištěno agresivní chování a agresivní záchvaty. Dále snaha o sebepoškozování a silná emoční deprivace. Navržena ústavní péče kvůli poruchám chování.

Doplnění údajů k pachateli: Zjištěna závislost na opiátech. Bez duševní choroby. Duševní porucha nezjištěna. Intelekt podprůměrný.

Rodiče pachatele: Rodiče mají oba trestní minulost. Otec se léčil s alkoholismem.

Socioekonomická vrstva pachatele: Prostředí vhodné pro výchovu dítěte. V dětském pokojíčku nepořádek, ovšem nachází se zde dostatečné množství hraček.

KASUISTIKA č. 12 - Příklad týrání a sexuálního zneužívání svěřené osoby

Oběť: František, syn, 6 let a Barbora, dcera, 5 let

Pachatel: Mojmír, otec, 44 let

Doba trvání trestné činnosti: 2 roky a 3 měsíce

Příběh: Pachatel fyzicky napadal matku dětí dlouhou dobu. Františka nepřiměřeně trestal za neuklizený pokoj, zlobení, nebo nesněžený oběd. Také ho fyzicky napadal, fackoval, pohlavkoval, někdy i bez jakéhokoliv důvodu. S Barborou se začal, v jejích 4 letech, zavírat o samotě do dětského pokoje, kde jí měl svlékat, osahávat a líbat na tělo. Vyžadoval po Barboře, aby ho uspokojovala orálně. Obě děti byly přítomny brutálnímu napadání matky.

Důsledek: Matka byla hospitalizována s četnými zhmožděninami a lehkým otřesem mozku. Děti jsou nyní v péči matčiných rodičů. František trpí pomočováním a je zamlknutý. Barbora neudrží pozornost, mívá záchvaty pláče a bojí se lidí.

Doplnění údajů k pachateli: Závislost na alkoholu a návykových látkách nezjištěna. Duševní porucha nezjištěna. Intelekt pachatele průměrný.

Rodiče pachatele: Nezjištěno.

Socioekonomická vrstva pachatele: Domácnost vybavená a vhodná pro děti. Převážně vhodné věci nakupovala matka. Oba rodiče zaměstnáni. V době trvání trestné činnosti se rodina stranila od komunikace s okolím.

KASUISTIKA č. 13 - Případ týrání svěřené osoby

Oběť: Marie, dcera, 8 let

Pachatel: Dobroslava, matka, 33 let

Doba trvání trestné činnosti: 2 roky

Příběh: Rodiče se rozvedli. Marie zůstala bydlet s matkou. Matka jí nepřiměřeně fyzicky trestala za neplnění povinností. Někdy ji zamykala v dětském pokoji nebo v koupelně, kde musela sedět po tmě. Postupem času docházelo k fyzickému napadání i v případech, kdy nebylo za potřebí žádné trestání. Fackovala jí a pohlavkovala. Marie začala ve škole zůstat osamocená, čehož si všiml učitel a věc začal řešit prostřednictvím školního psychologa.

Důsledek: Školní psycholog provedl rozhovor s matkou. Usoudil, že v rodině dochází a zřejmě i nadále bude docházet k týrání, proto celou věc oznámil na policii. Marie umístěna do dětského domova. Otec bez zájmu bydlí jinde s novou rodinou.

Doplnění údajů k pachateli: Zjištěna lehká vznětlivost a vysoký stupeň agresivity. Závislost na alkoholu a návykových látkách negativní. Intelekt průměrný.

Rodiče pachatele: Matka pachatelku v mládí rovněž fyzicky napadala. Napadala i Marii. Otec pachatelky nikdy nejevila o rodinu zájem.

Socioekonomická vrstva pachatele: Prostředí domácnosti standardní, vhodné pro výchovu dítěte. Dobroslava pobírala na Marii výživné od jejího otce.

KASUISTIKA č. 14 - Příklad zanedbávání povinné péče

Oběť: 3 děti ve věku 6, 7 a 9 let, sourozenci

Pachatel: Petra, matka, 37 let

Doba trvání trestné činnosti: 4 roky

Příběh: Tento příběh vyšel najevo, když svědci našli sourozence na ulici v naprosto neodpovídajícím oblečení. Dalším šetřením bylo zjištěno, že matka dětí se nachází naprosto opilá v hospodě. Proto byly děti předány do další péče pracovníkům OSPOD. Provedeným šetřením byla v místě bydliště zjištěna naprosto nevyhovující domácnost. Velice špinavé prostory, plíseň, promáčené postele dětí, dřevá obuv a roztrhané oblečení. Dům byl navíc velice studený. Jedno z dětí vůbec nekomunikovalo, vydávalo pouze zvuky. Matka se o děti nestarala dostatečně, nechávala je potulovat se po venku a mezitím chodila do hospody.

Důsledek: Děti byly odebrány matce a umístěny do krizového centra, kde jim byla poskytnuta všestranná péče. Následně byly umístěny do dětského domova. Dítě, které nemluvílo, bylo umístěno do diagnostického ústavu.

Doplnění údajů k pachateli: Zjištěna závislost na alkoholu. Duševní porucha nezjištěna. Intelekt snížený.

Rodiče pachatele: Matka zemřela na předávkování drogami. Otec nezjištěn.

Socioekonomická vrstva pachatele: Domácnost naprosto nevyhovující, špinavá a zanedbaná, stejně jako vybavení pro děti.

KASUISTIKA č. 15 - Příklad sexuálního zneužívání a ohrožování výchovy

Oběť: Natálie, dcera, 7 let a Pavla, kamarádka dcery, 8 let

Pachatel: Petr, otec, 35 let

Doba trvání trestné činnosti: 7 měsíců

Příběh: V bytě panelového domu hlídal otec Natálii a za nepřítomnosti matky jí osahával a hladil na intimních místech. Za Natálií si často chodila hrát Pavla, kamarádka ze stejného domu. Petr totéž dělal i kamarádce dcery. Hladil obě děvčata najednou, svlékal je a sebe nechal rovněž svlečeného hladit a nechal si osahávat penis. Petr děvčatům říkal, že to bude jejich tajemství, ať o tom s nikým nemluví. Na skutečnost upozornil otec Pavly, který si všiml, že její dcera bezdůvodně, bez jakékoliv předešlé situace, chytá za penis (i přes oblečení).

Důsledek: Děvčata si neuvědomovala, že se jedná o něco špatného a Petra poslechla. Narušená čistota dětství a dětské mravní výchovy je morálním důsledkem. Dle znaleckého posudku jsou obě děvčata v pořádku.

Doplnění údajů k pachateli: K trestné činnosti se doznal. Znaleckým posudkem nebyla zjištěna závislost na alkoholu ani návykových látkách. Duševní porucha nezjištěna. Intelekt průměrný.

Rodiče pachatele: Matka nežije, otec hodný. Petrovo dětství bylo prý normální.

Socioekonomická vrstva pachatele: Rodinné prostředí zcela vyhovující pro výchovu dítěte.

5.3 Analýza kasuistik a návrh na řešení

Analýza kasuistik

Před provedením analýzy kasuistik jsem nejprve položil otázky vytvořené pomocí analýzy dostupné literatury.

Je pachatelova pohnutka spojena s tzv. transgeneračním přenosem chování?

Pocházejí pachatelé týrání ze socioekonomicky slabých vrstev?

Mají pachatelé týrání snížený intelekt?

Trpí pachatelé při provádění trestného činu týrání, zanedbávání či sexuálního zneužívání dítěte duševní poruchou?

Jsou pachatelé této trestné činnosti závislí na alkoholu nebo návykových látkách?

Dále jsem provedl analýzu uvedených kasuistik a zjistil jsem následující skutečnosti (dílčí závěry).

Z uvedených 15-ti případů se jednalo o 2 případy samotného týrání svěřené osoby, 2 případy zanedbávání svěřené osoby, 4 případy týrání a zanedbávání svěřené osoby, 5 případů sexuálního zneužívání a ohrožování výchovy, 1 případ týrání a sexuálního zneužívání, a konečně 1 případ ublížení na zdraví s následkem smrti.

V případech, kde bylo použito fyzické násilí a zanedbání rodičovských povinností, byla zjištěna často se opakující pohnutka pachatele, která by mohla mít původ v tzv. transgeneračním přenosu chování. U sexuálního zneužívání se výše zmíněná skutečnost neobjevuje.

Další skutečností vyplývající z uvedených kasuistik je socioekonomická stránka rodiny. Tato není ve většině zmiňovaných případů podprůměrná. V případech zanedbávání je, podle očekávání, prostředí pro výchovu dětí nevyhovující.

Ve více jak 2/3 kasuistik je intelekt pachatelů průměrný a vyšší.

Do kasuistik jsem zahrnul rovněž informace ze znaleckých posudků psychologů a jiných odborníků, kteří se zabývali pachatelem. Pouze v necelé 1/3 kasuistik je diagnostikována znaleckým posudkem duševní porucha pachatele. V jednom případě byla zjištěna porucha osobnostní, která se vyskytuje i v původním rodinném prostředí. V jednom případě byla zjištěna dědičná schizofrenie, kterou mohla vyvolat smrt partnera.

Pouze ve třetině případů, z toho zejména pak v případech fyzického týrání a zanedbávání, může hrát podstatnou roli závislost na alkoholu či návykových látkách.

Případy z uvedených kasuistik trvaly v průměru 3 roky. Počínaje prvním kontaktem až do ohlášení příslušnému orgánu.

Návrh na řešení problému

V některých případech by si laik mohl řešení jednotlivých případů představovat jiným, morálně mnohem přijatelnějším a efektivnějším způsobem, než se tak děje doposud. Tomu brání především legislativa a postupy nastavené v ní. Jednotlivé případy se řeší dle daných zákonů a směrnic. Řešení vzniklých problémů je tak jasně předdefinované. Už v Listině základních práv a svobod je zakotveno právo na soukromí. *„Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého života a rodinného života.“*⁵⁷ Nelze tak bez závažných důvodů např. otevřít dveře od rodinného domu, vstoupit a zkontrolovat, zda je vše v pořádku, a nedochází-li v tomto domě k týrání, což by zcela jistě usnadnilo předcházení této trestné činnosti.

Zjistíme-li příčinu vzniku sociálně patologického jevu, můžeme vyvodit důsledky k jeho řešení a dále můžeme za určitých okolností těmto vznikům předcházet. Zejména pak prevence a informovanost obyvatel, zveřejňování vzniklých případů v médiích, zpřísnění trestů pro pachatele. V zájmu společnosti je zcela jistě i komplexní péče o oběť takového násilí. Jak ale dosáhnout tak dokonalé péče, aby se např. v oběti jednoho dne neobjevila pohnutka k násilí proti vlastní rodině?

Situaci rovněž komplikuje vysoké vytížení zaměstnanců OSPOD a ostatních pomáhajících profesí. Prohlédneme-li si přílohy této diplomové práce – části ročních výkazů o výkonu sociálně právní ochrany dětí za roky 2009, 2010 a 2011, zveřejněny MPSV, zjistíme skutečně vysoké hodnoty počtu řešených případů zaměstnanci OSPOD v celé České republice.

Vysoké hodnoty počtu řešených případů trestné činnosti páchané na dětech mají za následek, že zaměstnanci OSPOD nemohou, ačkoliv by v mnoha případech jistě sami chtěli, věnovat jednotlivým případům tolik času a objektivitu.

⁵⁷ Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, čl. 10

Dalším negativem v tomto směru může zcela jistě být situace, kdy zaměstnanec OSPOD nemá jmenovitý případ na starosti od počátku řešení, přes uzavření spisového materiálu, včetně případného přestěhování jedince do jiné lokality, až do samotného včlenění jedince zpátky do společnosti. Chybí zde jakási zpětná vazba, informace pro OSPOD a jeho zaměstnance, popř. zaměstnance Intervenčních center, jak jedinec pokračuje svým životem, zda inkriminovaná událost v jeho životě nehraje významnou roli, zejména tu negativní.

Ideálním stavem by tak mohlo být, aby každá dětská oběť měla po celou dobu při sobě spolehlivého pracovníka, který by měl komplexní přehled a objektivní vcítění do konkrétního případu. Tento pracovník by mohl pozorovat důsledky, které pachatel oběti přinesl. Sledoval by rovněž začleňování zpět do společnosti a další vývoj v této společnosti.

Na základě některých skutečností si myslím, že za určitých podmínek lze vytipovat rodiny, ve kterých by mohly vzniknout sociálně patologické jevy a těmto jevům předejít.

ZÁVĚR

Téma své diplomové práce jsem si vybral proto, že stávající situace této problematiky mi není lhostejná a vím, že se jedná o jeden z nejzávažnějších problémů společnosti.

Informace jsem čerpal z dostupné literatury a cenných rad a příkladů z praxe profesionálů z řad policie, psychologů a pedagogů, kteří se tímto tématem zabývají.

Diplomová práce by mohla být využita pro pracovníky pomáhajících profesí zabývající se touto činností, nastupující policisty i širokou veřejnost, která se o uvedené téma zajímá. Její využitelnost je v oblasti otázek proč neustále přetrvávají násilnosti na dětech, co je jejich příčinou a jak lze tomuto patologickému jevu bránit.

Provedl jsem exkurz do této problematiky a čtenářům tak shrnul informace o domácím násilí páchaném na dětech, o dítěti jako oběti domácího násilí a dítěti jako svědku domácího násilí. Dále uvádím informace o syndromu týraného a zanedbávaného dítěte a syndromu sexuálně zneužívaného dítěte.

Diplomová práce obsahuje kapitolu zabývající se různými institucemi pro ochranu dětí a dále výčet mezinárodních a vnitrostátních právních norem chránících děti. Kapitola obsahuje i vstup do některých vnitrostátních norem.

Jsou zde vymezeny příčiny vzniku a nárůstu trestné činnosti páchané na dětech a typologie pachatelů trestné činnosti páchané na dětech. To bylo cílem teoretické části této diplomové práce.

V praktické části jsem vybral kasuistiky dětí, které byly v minulosti týrány, zanedbávány nebo sexuálně zneužívány, a jejichž týrání vyšlo najevo. V kasuistikách jsou informace i o pachatelích, kteří jsou konkrétně zodpovědní za tyto případy. Cílem praktické části bylo analyzovat tyto kasuistiky, vytvořit dílčí závěr a návrh na řešení problému. Cíl praktické části byl splněn.

Při tvorbě této diplomové práce jsem si prohloubil vědomosti nejen z oboru sociální pedagogiky, ale i z oboru sociální patologie, psychologie a práva.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Právní předpisy:

1. Zákon č. 2/1993 Sb., *listina základních práv a svobod*.
2. Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*.
3. Zákon č. 94/1963 Sb., *o rodině*.
4. Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*.
5. Zákon č. 315/2004 Sb., *kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů*.
6. Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*.
7. Zákon č. 401/2012 Sb., *kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*.
8. Sdělení č. 104/1991 Sb., *úmluva o právech dítěte*.
9. Metodické doporučení MPSV č. 3/2010, *k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí*. Dostupný z WWW:
<http://www.mpsv.cz/files/clanky/9466/metodika_3.pdf>

Literatura:

10. BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada Publishing, 1998, 120 s., ISBN 80-7169-629-3
11. BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha/Kroměříž: Triton, 2006, 108., ISBN 80-7254-914-6
12. ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta v.o.s., 1999, 204 s., ISBN 80-902614-1-8
13. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 431 s., ISBN 80-86473-86-4
14. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, Praha: Grada Publishing, 2007, 192 s., ISBN 978-80-247-2014-2
15. DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995, 245 s., ISBN 80-7169-192-5
16. DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. *Děti rodina a stres*. Praha: Galén, 1994, 214 s., ISBN 80-85824-06-X
17. DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada Publishing, 1999, 143 s., ISBN 80-7169-897-0
18. ELLIOTOVÁ, M. *Jak ochránit své dítě*. Přel. Bumbálek, J., Praha: Portál, 2000, 153 s., ISBN 80-7178-419-2
19. GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000, 104 s., ISBN 80-7021-416-3

20. HANUŠOVÁ, J. *Násilí na dětech – syndrom CAN*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 24 s., ISBN 80-86991-78-4
21. HARTL, P., HARTLOVÁ, M. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, 774 s., ISBN 80-7178-303-X
22. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 408 s., ISBN 80-7367-040-2
23. MARKOVÁ, E., VENGLÁŘOVÁ, M. a kol. *Psychiatrická ošetrovatelská péče*. Praha: Grada Publishing, 2006, 352 s., ISBN 80-247-1151-6
24. MÜHLPACHR, P. *Kapitoly ze sociální patologie*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2003, 84 s.
25. NOVÁK, T. *Vztah otce a dcery*. Praha: Grada Publishing, 2009, 125 s., ISBN 978-80-247-2078-4
26. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol., *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004, 452 s., ISBN 80-7357-026-2
27. PALOVČÍKOVÁ, G. *Sociální psychologie II*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 146 s.
28. PETERSON, L.W., HARDIN, M.E. *Děti v tísní*. Přel. E. Klimentová, Praha: Triton, 2002, 141 s., ISBN 80-7254-237-0
29. ŘEHOŘ, A. *Metodologie I*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2004, 76 s.
30. ŘÍČAN, P., KEJČÍŘOVÁ, D. a kol. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1997, 450 s., ISBN 80-7169-512-2
31. SPURNÝ, J. *Psychologie násilí - o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Eurounion, 1996, 134 s., ISBN 80-85858-30-4
32. ŠEVČÍK, D., ŠPATÉNKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí – kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, 192 s., ISBN 978-80-7367-690-2
33. ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2003, 156 s., ISBN 80-86131-44-0
34. TÄUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství – sexuální zneužívání dětí*. Praha: Trizonia, 1996, 116 s., ISBN 80-85573-72-5
35. VANČOVÁ, A. *Základy pedagogiky mentálně postižených*. Bratislava: Sapiencia, 2005, 264 s., ISBN 80-968797-6-6
36. VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999, 118 s., ISBN 80-7178-286-6
37. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2008, 870 s., ISBN 978-80-7367-414-4
38. VOŇKOVÁ, J., MACHÁČKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – právní minimum pro lékaře*. Praha: proFem, 2004, 62 s., ISBN 80-239-4026-0
39. VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2002, 154 s., 80-244-0337-4
40. WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Praha: Grada, 2000, 212 s., ISBN 80-7169-795-8

Publikace:

41. Motejl, O. a kol., Veřejný ochránce práv. *Stanoviska ve věcech sociálně-právní ochrany dětí: Rodina a dítě*. Praha: Aspi, 1997, 215 s., Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. [cit. 2012-12-14] Dostupné též z WWW: <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Rodina_a_dite.pdf>
42. *Bulletin Sdružení Linka bezpečí* [online]. Praha: Sdružení linka bezpečí, listopad 2004 - [cit. 2012-12-04]. 3x ročně, Dostupné z WWW: <http://linkabezpeci.cz/data/articles/down_63.pdf>
43. *Bulletin Sdružení Linka bezpečí* [online]. Praha: Sdružení linka bezpečí, květen 2007- [cit. 2012-12-04]. 3x ročně, Dostupné z WWW: <http://linkabezpeci.cz/data/articles/down_217.pdf>
44. *Bulletin Sdružení Linka bezpečí* [online]. Praha: Sdružení linka bezpečí, prosinec 2007 - [cit. 2012-12-04]. 3x ročně, Dostupné z WWW: <http://linkabezpeci.cz/data/articles/down_253.pdf>
45. *Tátové a mámy, chraňte své děti před násilím*[brož.], Praha: Rosa, 2007

Internetové zdroje:

46. Ditekrize.cz: *Dětské krizové centrum: Syndrom CAN*. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.ditekrize.cz/syndrom-can>>
47. FOD.cz: *Fond ohrožených dětí: Týrající rodiče*. [cit. 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.fod.cz>>
48. FOD.cz: *Fond ohrožených dětí: O Týrání*. [cit. 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.fod.cz/stranky/tyrani/o_tyrani.htm#9>
49. Planovanirodiny.cz: *Plšková, Alena (zprac.). Demonstrační pomůcky Policie České republiky*. [cit. 2013-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/rservice.php?akce=tisk&cisloclanku=2006010913>>
50. MPSV.cz: *Ministerstvo práce a sociálních věcí: Statistiky*. [cit. 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/7260>>
51. Domacinasili.cz: *Bílý kruh bezpečí: odhad rizika hrozby*. [cit. 2013-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/pomahajici-profesionalove/odhad-rizika-hrozby/>>
52. Domacinasili.cz: *Bílý kruh bezpečí: Děti*. [cit. 2013-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/deti/>>
53. Domacinasili.cz: *Bílý kruh bezpečí: Intervenční centra*. [cit. 2013-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/>>

Seznam příloh:

Příloha č. 1 - Část ročního výkazu o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2009

Příloha č. 2 - Část ročního výkazu o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2010

Příloha č. 3 - Část ročního výkazu o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2011

Příloha č. 1 - Část ročního výkazu o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2009

XLA. Týrané, zneužívané a zanedbávané děti	Číslo řádku	a	Počet dětí												celkem	
			tělesné týraní		psychické týraní		sexuální zneužívání		dětská pornografie		dětská prostituce		zanedbávání dětí			
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky		
	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Nahlášené případy	119	23	8	8	11	0	0	0	0	0	0	70	63	101	82	
	120	32	22	22	31	5	14	0	0	0	0	131	145	190	212	
	121	54	31	52	38	18	48	0	0	0	0	195	182	319	299	
	122	183	156	132	175	119	498	7	5	2	2	834	536	1297	1372	
	123	42	43	41	48	13	101	0	2	0	0	181	104	277	298	
	CELKEM	334	260	255	303	155	661	7	7	2	2	1431	1030	2184	2263	
	z ř. 123a zdravotně postižených	124	9	3	1	0	2	6	0	0	0	13	8	25	17	
	jednorázové	125	137	107	108	118	67	317	3	4	1	0	509	430	825	976
	opakované	126	137	114	129	172	57	239	3	1	0	2	851	562	1177	1090
	z ř. 123a nezejštěno	126a	53	37	18	13	31	105	1	1	1	0	71	38	175	194
	matka	127	23	22	73	73	34	137	1	0	0	0	49	47	180	279
	otec	128	22	17	12	9	9	21	0	0	0	0	20	30	63	77
	dítě samo	129	18	37	7	15	7	46	0	1	0	0	7	8	39	107
	sourozenec	130	8	2	2	3	0	4	0	0	0	0	3	3	13	12
	jiný příbuzný	131	20	17	12	9	5	30	1	0	0	0	31	43	69	99
cizí osoba	132	19	9	3	4	15	34	0	0	0	0	46	68	83	115	
zdrav. zařízení	133	45	28	10	10	5	78	0	0	0	0	266	155	326	271	
škola	134	57	59	15	20	15	33	2	3	1	0	580	362	670	477	
police	135	61	34	93	122	49	223	3	1	1	2	148	100	355	482	
MNO	136	7	2	1	1	4	11	0	0	0	0	7	5	19	19	
anonym	137	24	13	5	11	1	9	0	0	0	0	82	78	112	111	
jiný	138	30	20	22	26	11	35	0	2	0	0	192	131	255	214	
úplná rodina	139	125	91	149	161	66	221	2	4	1	2	583	429	926	908	
neúplná rodina bez matky	140	20	7	4	6	5	35	0	1	0	0	50	37	79	86	
neúplná rodina bez otce	141	92	76	52	73	51	197	4	1	1	0	506	388	706	735	
doplněná rodina o matku	142	7	4	3	6	3	11	0	1	0	0	17	13	30	35	
doplněná rodina o otce	143	80	77	46	54	21	138	1	0	0	0	229	138	377	407	
nahradiť rodina	144	9	4	1	3	5	30	0	0	0	0	27	18	42	55	
ústavní péče	145	1	1	0	0	4	29	0	0	0	0	19	7	24	37	
poradenství - ambulantně	146	172	147	180	243	118	472	9	4	0	1	700	497	1179	1364	
uložení dohledu	147	31	27	22	12	7	32	0	2	1	0	204	121	265	194	
umístění dítěte v širší rodině	148	31	23	9	9	2	19	0	1	0	0	71	42	113	94	
umístění dítěte do ZDVOP nebo jiného zařízení	149	28	22	8	13	5	24	0	0	0	0	58	57	99	116	
umístění dítěte do ÚJV	150	38	27	11	9	5	57	2	0	1	0	154	97	211	190	
umístění dítěte do NRP	151	6	0	0	0	0	6	0	0	0	0	41	18	47	24	
hospitalizace	152	48	26	3	9	0	35	0	0	0	0	39	30	90	100	
tělesné postižení	153	24	17	4	7	0	10	0	0	0	0	4	9	32	43	
postt. stresová porucha	154	46	44	49	56	31	92	2	0	0	0	52	42	182	234	
úmrtí	155	3	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	3	3	
tělootstřeví	155a						54		0		0	0	0	0	54	

 Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>

XLA Pokračování oddílu - Týrané, zneužívané a zanedbávané děti										
		Číslo řádku	Počet dětí						celkem	
			tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce	zanedbávání dětí		
a		b	1	2	3	4	5	6	7	
Zneužívající nebo týrající osoba	matka	156	186	75	12	2	2	1018	1295	
	otec	157	163	315	99	1	0	157	735	
	oba rodiče	158	56	44	2	0	1	897	1000	
	partner matky	159	134	84	69	2	0	24	313	
	partnerka otce	160	8	4	3	0	0	3	18	
	sourozenec	161	1	5	23	0	0	0	29	
	prarodič	162	14	3	22	0	0	18	57	
	jiný příbuzný	163	7	4	42	0	0	10	63	
	jiná osoba	164	13	12	497	7	0	8	537	
	nevlastní sourozenec	165	1	1	5	0	0	0	7	
	jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166	7	1	14	0	0	4	26	
nezjištěno	166a	14	2	40	2	0	18	76		
Postih zneužívající, týrající nebo zanedbávající osoby	sankce v přestupk. řízení	167	50	33	0	0	0	137	220	
	podnět na zahájení TS	168	230	96	351	6	1	263	947	
	z toho	zahájeno TS	169	149	61	317	7	0	178	712
		zastaveno TS	169a	53	21	64	1	0	28	167
		odloženo TS	170	79	33	119	0	0	56	287
odsouzení	171	42	15	99	1	0	73	230		

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>

XLA Pokračování oddílu - Týrané, zneužívané a zanedbávané děti										
	Číslo řádku	Počet dětí								
		tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pomografie	dětská prostituce	zanedbávání dětí	celkem		
a	b	1	2	3	4	5	6	7		
Zneužívající nebo týrající osoba	matka	156	183	97	13	6	3	1102	1404	
	otec	157	193	484	115	0	0	327	1119	
	oba rodiče	158	72	53	8	0	0	1093	1226	
	partner matky	159	134	127	70	1	0	58	390	
	partnerka otce	160	12	4	4	0	0	19	39	
	sourozenec	161	6	11	16	1	0	4	38	
	prarodič	162	6	7	19	0	0	34	66	
	jiný příbuzný	163	8	3	42	0	0	4	57	
	jiná osoba	164	36	14	443	18	8	14	533	
	nevlastní sourozenec	165	0	0	8	0	0	0	8	
	jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166	14	3	11	0	0	12	40	
nezjištěno	166a	6	2	37	2	0	5	52		
Postih zneužívající, týrající nebo zanedbávající osoby	sankce v přestupk. řízení	167	76	69	18	0	0	152	315	
	podnět na zahájení TS	168	253	129	348	17	6	360	1113	
	z toho	zahájeno TS	169	198	86	328	21	4	278	915
		zastaveno TS	169a	42	15	64	0	0	40	161
		odloženo TS	170	112	24	85	3	0	57	281
odsouzení	171	33	25	74	2	4	121	259		

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>

Příloha č. 3 - Část ročního výkazu o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2011

XL.A Týrané, zneužívané a zanedbávané děti		Číslo řádku	Počet dětí															
			tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání		dětská pornografie		dětská prostituce		zanedbávání dětí		celkem			
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky		
	a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
		119	15	13	10	14	0	0	0	0	0	0	151	150	176	177		
		120	43	26	64	59	5	9	0	0	0	1	325	273	437	368		
		121	63	58	116	108	24	70	0	0	0	0	422	306	625	542		
		122	225	185	235	212	113	475	9	20	2	5	1124	878	1708	1775		
		123	42	68	54	81	24	86	1	3	1	0	248	226	370	464		
		123a	388	350	479	474	166	640	10	23	3	6	2270	1833	3216	3326		
		124	4	6	9	4	5	7	0	0	0	0	20	16	38	33		
		125	188	158	208	198	74	352	9	15	0	1	1020	851	1499	1575		
		126	144	148	212	228	66	208	1	7	3	3	1065	863	1491	1457		
		126a	56	44	59	48	26	80	0	1	0	2	185	119	326	294		
		127	46	27	100	97	32	118	0	1	0	0	132	112	310	355		
		128	35	26	17	17	12	22	0	1	0	0	65	55	129	121		
		129	27	42	13	30	9	59	0	0	0	0	6	13	55	144		
		130	7	12	7	9	1	6	0	0	0	0	3	7	18	34		
		131	18	15	16	11	5	48	1	2	1	0	109	93	150	169		
		132	28	20	12	17	21	53	0	0	0	0	134	102	195	192		
		133	36	37	8	13	2	58	0	0	0	0	334	301	380	409		
		134	61	58	27	18	20	49	0	1	1	1	847	593	936	720		
		135	69	55	224	215	48	172	6	18	1	2	169	136	517	598		
		136	8	9	0	1	0	7	0	0	0	0	30	35	38	52		
		137	33	17	20	9	4	13	0	0	0	1	178	130	235	170		
		138	20	32	35	37	12	35	3	0	0	2	263	256	333	362		
		139	162	127	278	266	73	243	5	10	2	0	829	707	1349	1333		
		140	17	22	11	6	8	34	0	1	1	0	111	73	147	136		
		141	102	106	111	112	51	189	4	10	0	3	946	770	1214	1190		
		142	8	9	10	8	4	6	0	0	0	0	32	22	54	45		
		143	78	67	62	73	16	128	0	2	1	2	301	235	438	507		
		144	17	16	7	9	6	22	0	0	0	0	37	20	67	67		
		145	4	3	0	0	8	18	1	0	1	1	14	6	27	28		
		146	220	196	375	364	123	454	4	20	1	1	1342	1136	2065	2171		
		147	26	37	25	22	9	46	0	0	1	1	275	194	336	300		
		148	32	42	10	14	4	31	0	1	0	0	96	101	142	189		
		149	46	28	13	19	2	17	1	2	1	0	102	72	165	138		
		150	31	31	12	9	6	40	0	0	0	2	130	90	179	172		
		151	4	4	1	1	0	0	0	0	0	0	13	12	18	17		
		152	42	45	9	6	3	22	0	0	0	1	53	44	107	118		
		153	27	21	1	4	2	6	0	0	0	0	14	10	44	41		
		154	41	53	44	49	9	70	1	2	0	0	65	44	160	218		
		154a	130	87	225	228	65	220	6	12	3	3	689	565	1118	1115		
		155	2	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	3	3		
		155a						24								24		

 Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>

XLA Pokračování oddílu - Týrané, zneužívané a zanedbávané děti										
		Číslo řádku	Počet dětí						celkem	
			tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pomografie	dětská prostituce	zanedbávání dětí		
a		b	1	2	3	4	5	6	7	
Zneužívající nebo týrající osoba	matka	156	216	133	7	3	3	1785	2147	
	otec	157	201	554	102	2	0	444	1303	
	oba rodiče	158	75	98	0	0	0	1491	1664	
	partner matky	159	123	149	88	0	0	82	442	
	partnerka otce	160	11	5	3	0	0	11	30	
	sourozenec	161	6	3	15	0	0	3	27	
	prarodič	162	15	2	16	0	0	32	65	
	jiný příbuzný	163	14	4	32	0	0	18	68	
	jiná osoba	164	51	21	463	26	7	17	585	
	nevlastní sourozenec	165	2	1	9	0	0	0	12	
	jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166	5	1	10	0	0	1	17	
nezjištěno	166a	16	1	32	0	0	5	54		
Postih zneužívající, týrající nebo zanedbávající osoby	sankce v přestupk. řízení	167	54	75	13	0	0	353	495	
	podnět na zahájení TS	168	286	120	293	11	8	396	1114	
	z toho	zahájeno TS	169	183	106	352	9	4	228	882
		zastaveno TS	169a	58	22	51	3	0	58	192
		odloženo TS	170	104	29	108	1	0	95	337
odsouzení	171	30	15	66	2	1	126	240		

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>